Rara

74
7762

48/74/7762(6) Rara

1206

FREIE UNIVERSITÄT
BERLIN
UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK

48/74/7762 (6) Rara

Seneca
de quattuoꝛ virtuti bus cardinalibus

48/74/7762(6) Rom
FREIE UNIVERSITÄT BERLIN UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK

Seneca Cordubenſis phi
loſophus vir doctiſſim9 Stratini ſtoici diſcipu
lus Lucani poete patruus Rome claruit tempo
re Neronis impatoris. cuius ⁊ preceptor fuit Huius tem/
pore glorioſi apoſtoli Petrus ⁊ Paulus Rome predicabãt
Fuit autem Seneca vite honeſte. magne abſtinentie ⁊ con/
uerſationis vrbane ⁊ modici ſomni. Cum igitur Seneca et
multi de domo ceſaris ad paulum ꝯfluerent. pre ceteris ipſe
beato Paulo familiaris erat propter diuinã ſcientiã quaz in
eo viderat. vt vix ſe ab eius colloquio tpare potuiſſet. ⁊ quã/
do cũ eo ore ad os loqui nõ poterat: freqũetib9 epl'is datis et
acceptis eius amicabili colloquio fruebatᷣ. Scripta quoqꝫ
Pauli corã ceſare legit. ⁊ in cũctis eum amicabilẽ reddidit.
Senatus etiã de Paulo alta ſentiebat. Hic Seneca ꝯtinẽ
tiſſime vite fuit. quẽ beatus Hieronymus ſanctoꝝ cathalo/
go ãnumerauit. illis epl'is prouocatus que legunt pauli ad
eum. ⁊ ipſius ad paulum. Hic ante bienniũ q̃ꝫ petrus ⁊ pau
lus a nerone coronarẽtur martyrio taliter interfectus eſt. Ip
ſe em̃ Nero quadã die reſpiciẽs Senecã ⁊ verbera que ſibi
in pueritia intulerat ad memoriã reducẽs. infremuit ac tanq̃ꝫ
iniuriarũ vltionem expetere de illo cupiẽs. Precepit vt qð/
cũqꝫ genus vellet mortꝫ ſibi eligeret. Seneca ergo q̃ſi ſuaue
genus mortis arbitrãs in balneo mori. inciſionẽ vtriuſqꝫ ve
ne brachĳ elegit. Itẽ Seneca nõ dicitᷣ quaſi ſe necãs. Nã
nihil reſpiciens ad malum opatur maluz. Seneca aũt mora
liſſimus erat quare ſi ſeipm̃ necaſſet moralitatez excesſiſſet. ſꝫ
dicitᷣ quaſi ſenio nens chara. i. v[...]lia do[...]umẽta. ſ. pñtis libri
quẽ in ſenectute cõpoſuit. Vel ſi debet exponi q̃ꝫtum ad eius
interitũ hoc vocabulum Seneca. tũc dꝛ quaſi ſeueritate Ne
ronis cadẽs. Nã Nero ipm̃ interficere volẽs. pmiſit vt elige
ret ſibi mortem. ⁊ ſic ſibiipſi elegit emiſſionem ſanguinis cu
iuſſibet vene in balneo. vt leuiori morte obiret.

Virtutis ſpecimen. flos moꝝ. formula vite
Inſons ecce necem pro pietate tulit.

Incipit liber Lucij Annei Seneece de formula honeſte vite. vł de q̃ttuoꝛ ꝩtutibꝫ cardĩalibꝫ

Uattuoꝛ virtutuꝫ ſpecies multoꝝ ſapientū ſententijs diffinite ſunt. Quibus animus humanus comptus ad honeſtatem vite poſſit accedere.

¶ Pro generali noticia preſentis libri iſta ſunt tenenda que cōiter circa initia libroꝝ dicūtur Vñ ſciendum ꝙ noticia pñtis libri morali phie ſupponitur. Et titulus huiꝰ libri eſt Liber Lucij Annei Senece de formula honeſte vite vel de quattuoꝛ ꝩtutibꝫ cardinalibꝫ. Sed intētio ē velle tradere librū de q̃ttuoꝛ ꝩtutibꝫ cardinalibus. Sꝫ vtilitas eſt ꝙ cognitis his fructuoſe honeſtiſſimeqꝫ vnuſquiſqꝫ ſuā vitā regere poſſit Sꝫ de cauſis eſt notandū. Vñ cā materialis pꝫ ex ſeqntibꝫ. Cauſa aūt efficiēs nō multū curanda ē. vt infra patebit de officio prudētis. Nō te moueat dicētis autoritas. Dr̃ tñ̄ cauſa efficiēs venerabilis. Seneca. Sed cauſa finalis ē vt ea noticia habita ſtatū pñtis vite moribꝫ ꝯgruiſſimis ⁊ ꝩtutibus ſupn̄is exoꝛnare poſſimus ⁊ tandē poſt hanc vitā rōne ꝩtutū ⁊ per eaꝝ merita vitā ſempiternā ꝯſequi mereamur. Quattuoꝛ ꝩtutuꝫ ⁊c. Iſte liber intitulat̃ liber Senece de formula honeſte vite. de cuiꝰ ſubiecto vtilitate ⁊ cauſis viſum ē. Vult ğ ꝙ tm̄ q̃ttuoꝛ ꝩtutes cardinales ꝑ ſentētias phoꝝ ſapientū deſcripte ſunt. quaꝝ virtutū affluētia hō adoꝛnatus ad honeſtatem vite ⁊ humane felicitatis gloꝛiam poterit ꝑuenire

¶ Haꝝ aūt prima eſt prudētia. Scđa magnanimitas. Tertia ꝯtinētia. Quarta iuſticia. Singlẽ igit̃ haꝝ his officijs q̄ ſubtus annexa ſunt. honeſtū ac bñ̄ moꝛigeratū efficiūt viꝝ

Iſta eſt ꝑs in qua autoꝛ reddit auditores attētos. ponēdo certū nūerū virtutū cardinaliū ad eaꝝ ordinē oſtendendū. Dicit q̃ttuoꝛ ſunt virtutes cardinales. vt pꝫ in lr̃a. qꝛ ſm Grego. ſup Ezechielē omel'. iij. quattuoꝛ virtutes cardinales accipimꝰ dū eaꝝ oꝛdinē cuſtodimus. Nota ꝙ iſte quattuoꝛ virtutes noīantur tribus noībus. Primo eīn noīantur ꝑncipales. Scđo cardinales. Tertio generales. Principales ex ꝑte paſſionū ⁊ oꝑationū. Sed cardinales dicuntur qꝛ tota vita humana ſcđm moralitatē vnita eſt in his q̃ttuoꝛ ꝩtutibus. Sed generales ideo. quia motus ⁊ actus aliaruꝫ virtutū ꝑticipantur a ſcđarijs virtutibus moralibus reſpectu cuiꝰ dicunt̃ ſpeciales ſubannexe. Singule igit̃. Illa eſt tercia ꝑs ꝓhemij. in q̄ Seneca reddit auditores beniuolos. oñdendo vtilitatē q̃ttuoꝛ ꝩtutū que ſtudēde ⁊ addiſcēde ſunt iō. qꝛ ipſe cum earuꝫ oꝑationibꝫ hoīem honeſtū ⁊ bñ̄ moꝛigeratū faciūt. vt pꝫ in lr̃a. Etiā iō. q̄a ille ꝩtutes dicuntur bona aīe que maxime bona ſunt. x. ethicoꝝ.

De prudentia

Viſquis ergo prudentiã ſequi deſideras. tunc recte per rõnem viuas. ⁊ oĩa prius exiſtimas ⁊ perpendas. ⁊ dignitatem rebꝫ. non ex opinione multoꝝ. ſed natura earundem conſtituas.

Iſta eſt pars executiua in q̃ magiſter ſequit̃ determinare de diuerſ virtutibꝫ. Et ſpẽaliter p̃mo tractat de prudẽtia. ponens de eadẽ diuerſas doctrinas. ſicut patebit in pceſſu. Vult igitur p̃mo ꝙ ille hõ qui deſiderat imitari prudentiã. talis debet regulariter viuere ſcd̃m dictamẽ recte rõnis. ſic ꝙ nõ deficiat a virtutis via. q̃a ratio ſemꝑ deprecatur ad optima. p̃mo ethic̃. Et ideo qui nõ regulat̃ actu rõnis. imprudẽter ducit vitam huius mundi. eo ꝙ talis beſtialiter viuit. Vñ ex eo ꝙ homo ſequit̃ vſum rõnis dr̃ eſſe digniſſima creaturarũ. Sic econuerſo homo non ſequens rõnem ſed ſenſualitatem. peior eſt beſtia.

¶ Nam ſcire debes ꝙ quedã ſunt que vident̃ eſſe bona ⁊ nõ ſunt. ⁊ quedã nõ vident̃ eſſe bona ⁊ ſunt Quecũqꝫ aũt de trãſitorijs poſſides non mireris nec magni p̃cij exiſtimes q꞉ caduca ſunt. Nec apud te que habes tanqꝫ aliena ſeruabis. ſed pro te tanqꝫ tua diſpenſes. ⁊ tanqꝫ tuis ſemꝑ vtere.

Hic autor in iſta ſniã duplicia ponit. Primo nãqꝫ ſubdit correlariũ ad emendatõez p̃dictoꝝ. ibi. Nã ſcire debes. Dicẽs ꝙ q̃daz vident̃ eẽ bona ſcd̃m eſtimatiõez vulgariũ. vt ſunt bona fortuita. ſ. diuitie ⁊ honores q̃ tñ non ſt̃ bona. q꞉ impediũt a ſummo bono. Et ꝙ quedã vident̃ eſſe mala ſm̃ vulgares. vt ſunt ſcia ⁊ ꝟtus q̃ tñ non ſunt mala. imo ſimplr̃ bona. Et ideo nõ debem⁹ inſpicere opiniones vulgariũ. q꞉ vulgares veritatẽ nõ cognoſcũt. iuxta dcm̃ Boetij de cõ. li. iiij. pſa. iiij. dicẽs. Neque unt eĩ oc̃los tenebris aſpect⁹ ad lucẽ pſpicue ꝟitatis attollere. ſimileſqꝫ ſunt auibꝫ. quaꝝ intuitũ nox illũiat. dies cecat. Scd̃o ſubiungit duplicia bona. ibi. Quecũqꝫ aũt ⁊c̃. Volẽs ꝙ q̃daz ſunt bona trãſitoria. ⁊ de his dr̃ ꝙ prudẽs nõ dꝫ ſuꝑ his mirari. i. magnã curã h̃re. q꞉ labilia ſt̃. vt ptꝫ p phm̃. iiij. phiſ̃. Oĩa q̃ ſunt in tp̃e labunt̃ ⁊ corrũpunt̃ cũ tp̃e. Alia ſunt bona etn̄a ⁊ ꝑpetua. ⁊ de his dr̃. q̃ apud te habes. i. in te. Et de illis dicit Boetius metro primo.

¶ Si igitur prudentiaz amplecteris vbiqꝫ idem eris. Et prout temporis rerũqꝫ exigit varietas. ita te accomodes tẽpori. Nec te in aliquibus mutes. ſꝫ potius aptes te. Sicut eĩ manus que eadem eſt. vt cum in palmam extenditur. ⁊ cum in pugnum conſtringitur.

Hic ponit ⁊ tangit ſtabilitatem prudentis qui in proſperis nō extollitur. nec in aduerſis impatientia turbatur vel ꝯturbatur. Nam ſm phum in ethic. Prudens debet ſe habere ad modum tetragoni. id eſt corporis quadrati. Nam ſicut corpus quadratū ad quācūq; partez vertitur ſemp manet idem ⁊ firmū. Sic homo prudens quolibet tempore ⁊ loco idez ⁊ firmus manet abſq; reprehenſione ſm exigentiā tempoꝝ ⁊ rerū mores ſuos ſemper poteſt immutare. nec in vllo mutatur. ſed potius ſe tēpori coaptabit. ſicut hic ponit vnā ſimilitudinem. ¶ Sciendū circa litteram. q̨ prudentia ſic deſcribitur. Eſt recta rō rerū agibiliū. vi. ethico. vel ſic. Eſt bonoꝝ et maloꝝ cognitio cum electione vnius ſcz boni. ⁊ cū abiectōe alterius ſcz mali. cū malū nō cadat ſub electione. Et ergo illa autoritas. inter duo mala minus malum eſt eligendū. ſic debet intelligi. ſi duo mala obijciūtur minus eſt eligendū. maius vero fugiendum

Prudentis proprium eſt examinare conſilia multorū ⁊ nō cito facili credulitate ad falſa prolabi

Hic Seneca ponit vnā ꝯditōem ipſius prudentis. volēs q̨ prudēs q̄rere dz ꝯſilia multoꝝ ⁊ nō ex ꝓpria p̄ſumptōe in errorē cadere. Illud idez docuit Areſto. vt dr Valeri⁹ maximus. li. vij. Areſto. em̄ Calliſthenē auditorē ſuū ad Alexādrū mittens monuit vt cū eo aut q̃ rariſſime aut q̃ iocūdiſſime loqueretur. q̄n p̄mo ſalubria ꝯſilia ageret. q̄ꝛ vt ait Bernard⁹ Iudicij eſt diſcernere q̄d liceat vel nō liceat. Cōſiliū aūt ꝓbare q̄d expediat q̄ꝛ ad prudentaz hoc ꝑtinet. vt dr btūs Tho. in ſcd̄a ſcd̄e. q. xlvij. arti. vi. Ad prudentiā ꝑtinet rōne ꝯſiliari. Et hec ꝯditio elicitur ex ſexto ethicoꝝ. vbi dr. Videtur aūt prudentis poſſe ꝯſiliari. nō q̄dē ad partē. puta ad ſanitatē ſiue fortitudinē. ſed oīno ad totū bene viuere

¶ De dubijs nō definias. ſed ſuſpenſam tene ſententiam Nihil inexpertū affirmes. quia non om̄e quod veriſimile eſt ſtatim verum eſt. ſicut ⁊ ſepius quod primū incredibile videtur nō ꝯtinue eſt falſum Crebro ſiquidē faciem mendacij veritas retinet. Crebro ſiquidē mendaciū ſub ſpecie veritatis occultatur Nā ſicut aliquotiens triſtē faciez ſiue frontem aduerſam amicus ⁊ blandam adulator oſtendit. Sic veriſimile coloratur vt fallat vel ſurripiat conatur.

Hic autor ponit aliā ꝯditōem prudētis q̄ ſeruari debet in cauſis incertis. Volens q̨ prudens hō nō debet definire ſeu notificare dubia. ſed ꝓtrahere ſententiā donec veritatē experiri poterit. q̄ꝛ vt ait autor q̄nq; clauiuz Prudētis mos eſt varias inquirere cāſ. Vt valeat mentē certificare ſuā Idcirco nō debet affirmare incognita. q̄ꝛ ex hoc poſſet in errorē cadere. Et rōnem ſubiūgit. q̄ꝛ nō om̄e qđ ſilitudinē veri hz ħ verū eſt. nec om̄e qđ videtur eſſe falſum incredibile eſt. q̄ꝛ mendaciū ſpecie veritatis occultatur. ⁊ ecōuerſo

uerſo. Tullius autoꝛ eſt in paradoxis. cū inq̄t. Nihil eſt tam incredibile
qđ nō dicendo fiat ꝓbabile. nihil tam hoꝛridū tā incultū qđ nō reſplende
ſcat oꝛōne. Et hoc oſtēdit hic Seneca a ſigno. qꝛ ſicut interdū amicꝰ oſtē
dit faciē iratā aduerſus amicū. attamē hoc nō facit ex rancoꝛe vel cā odij.
ſed cā correctōis. qꝛ ꝓcedit ex bono fundamento. cū intrinſecus verꝰ eſt. li
cet appareat extrinſecus habere frontē aduerſam. i. inimiciciā. Sed dece
ptoꝛ ſeu adulatoꝛ multotiēs oſtēdit faciē amicabilem qđ ꝓcedit ex fronte
odij. qꝛ ſemꝑ decipit aut decipe q̄rit Sic veriſilē multotiēs coloꝛaꝛ vt aſſi
mat faciē veri. Prudens aūt debet eſſe cautus ⁊ nō facilis ad credendū
qꝛ hoc vicioſum eſt. vt đt Oui. in li. faſt. Sed nos in viciū credula turba
ſumus. Quaſi diceret. ex quo nos cōis populus ſumꝰ faciles ad credēdū
ergo in vicio ſumus. prudens aūt debet inq̄rere cauſas

Si prudens eſſe cupis. in futura ꝓſpectū intēde. Et q̄ aīo
tuo ꝯtingere pn̄t cūcta prepone. Nihil tibi ſubitū ſit. ſꝫ totū
ante ꝓſpicias. nā qui prudens eſt nō đt. ego nō putaui q̄dem
hoc fieri. qꝛ nō dubitat. ſed expectat. nō ſuſpicaꝛ. ſꝫ cauet

¶ Poſtq̄ꝫ Seneca in p̄cedentibꝫ oſtēdebat doctrinā quō prudēs nō debe
at eſſe facilis ad credendū. ſꝫ debet certitudinalr̄ indagare veritatē. Iuxta
illud Proſperi. Nō pateāt faciles cunctis rumoꝛibꝫ aures. Qđ neſcire iu
uat credere nec liceat. Hic pn̄r ꝯtinuādo đt. ꝙ prudens dꝫ ꝓſpicere ea q̄
futura ſunt ⁊ iuxta hoc oꝛdinare negotiū ſuū. Hoc idē vult Ganfredꝰ in
poetria noua cū đt. Precurrāt oculi greſſus p̄conſule mente Et vires me
tire tuas. ſi foꝛtis es aude Grandia. ſi fragilis humeris impone minoꝛa.
Que v̄ba nihi aliud p̄tendūt q̄ꝫ ꝙ ſapiēs dꝫ p̄conſiderare oculis ⁊ mēte
greſſus. id eſt illud qđ aggrediaꝛ. ⁊ iuxta vires ⁊ virtutes oꝛdinare debet
Tullius autoꝛ eſt in offi. li. p̄mo. Magni ingenij eſt cogitatōe p̄conſtitue
re ⁊ oꝛdinare q̄ euenire pn̄t. qꝛ vltima raro coꝛreſpondēt p̄mis. vt ait Bo
etius de diſci. ſcho. in fine. Prima licꝫ q̄nq̄ꝫ ſalua fiant iudicia. vltima tn̄ al
terius ſapoꝛis coinquinamēta manebūt. Infert Seneca in textu ꝙ prudē
ti nihil ſubitū debet eē. qꝛ multa mala ꝯtingūt ex ꝯſilio veloci. vt đt Agel
lus in ſpeculo ſtultoꝝ. Rebꝫ in ambiguis quotiēs foꝛtuna laboꝛat Cōſili
um p̄ceps nō dꝫ eſſe nimis Impetꝰ vt memini grauis eſt male cūcta mini
ſtrat. Si male cūcta. ergo nec vlla bn̄. Ideo prudēs hō ſingula dꝫ ſꝑ ꝓſpi
cere ne in malū finē terminauerit. Nec dicat. ego nō putaui ꝙ hoc ꝯtinge
re debuit. qꝛ hoc nō ꝑtinet ad prudentiā ſeu ad prudentē. qꝛ prudēs non
dubitat ſed expectat bonū. nō opinaꝛ. ſed cauet. i. caute agit

Cuiuſcūq̄ꝫ cām̄ facti inquire. ⁊ cū initia reꝝ inueneris exi
tus cogitabis ¶ Scito te in q̄buſdā debere ꝑſeuerare q̄ ince
piſti. Quedā vero nec incipe debes in q̄bꝫ ꝑſeuerare noxiū eſt
Prudēs fallere nō vult. nec falli pt̄. Boni eſt viri etiā in moꝛte
neminē fallere. Opiniones tue ſint iudicia. Cogitatōnes inu

tiles ꝛ vanas velut ſomnio ſictes nō in mentē recipias Quibus ſi anim⁹ tu⁹ oblectauerit. cū oīa bñ diſpoſueris triſtis remanebis. ſ; cogitatio tua ſtabil' ꝛ firma ſit. ſiue deliberet ſiue querat. ſiue ꝯtemplet. ꝛ nūq; recedat a vero

¶ In iſta ꝑte autoꝛ ponit aliud officiū prudētie. qđ reſpicit oꝛiginē i actu di. ꝙ tu prudēs diligēti īdagine inq̇rere dꝫ rer̄ cāſ ꝛ ṗncipia. qꝛ ſm̄ Areſ. ṗ° phy. Tūc vnūqđq; ſcire arbitramur cū cāſ ei⁹ ꝛ ṗncipia cognoſcimus qꝛ ſcire ē rē ꝑ cāſ cognoſcere. vt dꝛ ṗ° poſte Vñ īueſtigare cāſ rer̄ ē ꝓpriū prudētis. Teſtꝫ ē autoꝛ q̇nq; clauiū. cū dt Prudētꝫ mos ē varias inq̇rere cāſ. ꝛ Virgi. ij. geoꝛ. Felix q̄ potuit rer̄ cognoſcere cāſ. Ad qđ etiā; nos inuitat Perſi. ſat. i. dicēs Diſcite ꝛ o miſeri ꝛ cāſ cognoſcire rer̄. Tūc ibi. Et cū initia ꝛc̄ Ponit notabile ꝓ q̊ dicit phs. ij. de aīa. Iuſtū ē oīa a fine denoīare. ꝛ Ganfre. Si bñ ſuccedūt nō ṗma ſ; vltima ſpectas. A caſu deſcribe diē nō ſolis ab oꝛtu. Et alibi. Qđ ꝯplere nequis ṗncipiare caue. Metriſta. Quicq̇d agis prudēter agas ꝛ reſpice finē. qꝛ finis ē optima cā. ꝛ cui⁹ finis bon⁹ ē ipm q̇q; bonū eſt ¶ Scito te in ꝛc̄. Autoꝛ ponit alia officia prudētie q̄ꝫtū ad ꝑſeuerātiā in oꝑe īcepto. Sciēdū ꝙ īter oꝑa agēda in oīb; reb; q̇dā ſtꝫ vtilia ꝛ bona. ꝛ incipiēda ſunt ꝛ ad finem deducenda. ſed alia ſunt opera vitioſa. in quib; nō eſt ꝑſeuerandum.

Sermo quoq; tu⁹ nō ſit inanis. ſed aut ſuadeat aut moneat. aut ꝯſolet aut ꝑcipiat. Lauda ꝑce. vitupa parti⁹. Nam ſimiliter reprehēſibilis eſt nimia laudatio ꝛ immoderata vituperatio Illa ſiq̇dē adulatōne. iſta ꝓ malignitate ſuſpecta eſt. Teſtimoniū veritati nō amicicie reddas. Cū ꝯſideratōe ꝓmittas. ſed plenius q̄ꝫ ꝓmiſeris preſta.

Hic Se. ponit aliud officiū prudētie qđ reſpicit ſmonē prudētꝫ q̄liter videlꝫ prudēs dꝫ regere ſuū ſermonē di. Sermo prudētꝫ nō dꝫ eē inanis. Vñ nota ꝙ ſmo van⁹ ꝛ ianis ē q̄ ꝓfert ſine vtilitate ꝓferētis ꝛ audiētꝫ de q̄ hō tenet reddere rōnē in die nouiſſimo. Vñ ꝓuerb. x. Qui moderat labia ſua hic prudētiſſim⁹ eſt. Cui etiā ꝯcoꝛdat Catho di. Virtutē ṗmā puto ꝯpeſcere linguā. Sꝫ ibi Lauda ꝑce ꝛc̄. ponit tria officia prudētis ꝑ oꝛdinē Et vult ꝙ prudēs hō laudet aliquē ꝑce ꝛ moderate. vt pꝫ in textu

Si prudens es animus tu⁹ trib; diſpenſet tēpoꝛib;. ꝑſentia oꝛdina. futura ꝓuide. ꝑterita recoꝛdare. Nā qui nihil de ꝑteritis cogitat vitā ꝑdit. q̄ de futuro nō meditat fatu⁹ obliuioſus appellat. ꝛ in oīa incautus incidit Preponas igit in aīo tuo futura bona ꝛ mala. vt illa ſuſtiēre poſſis. ꝛ iſta moderare

Hic ponit aliud officiū prudentie reſpiciens quelibet hominē volentez eſſe tutū ꝛ ſecurum. Et facit duo. Primo ponit modum in quo docet hominē eſſe circūſpectū ꝛ ꝓuidū. Secūdo eiuſdez modi cauſam ſubiūgit. ibi (Nā qui nihil ꝛc̄) Quātū ad ꝑmū vult autoꝛ. ꝙ qui vult eſſe prudēs. ille debet animū ſuū limitare trib9 differētijs tēpoꝝ. Debet eñ ꝑmo ordinare nō ſolū ad ſuā vtilitatē ſed etiā ad alioꝝ ꝑſentia. Scđo cauta ꝯſideratōe ꝓuidere debet ea q̄ ſunt futura. Tercio cautioꝛ exiſtat in p̄ntib9 ꝛ futuris. Debet eñ memoꝛari ꝛ retinere ea q̄ p̄terita ſūt. Ubi nota ꝙ recoꝛdatio p̄teritoꝝ valet nobis ad tria. Primo ad p̄ſentis vite ꝯſeruatiōem. Scđo ad p̄ſentis vite emēdatōem. vt dicit Ganfred9. Tercio ad p̄ſentis vite ſagitionē ꝛ oꝛdinatōem. nam p̄teritoꝝ cogitatio vtile p̄bet ꝯſiliū in futuris. Tūc ibi (Preponas igit̄) Autoꝛ ponit aliā ꝯditōem prudentie ꝑ modū ꝯcluſionis ex ꝑmis habitis. volens ꝙ prudēs debet aīo ſuo preponere tā bona q̄ȝ etiā mala. Bona ideo ꝙ ipſe ſapiēter moderare poſſit ſe nō nimiū extollendo. Mala ideo ꝙ ea patiēter tolerare poſſit. ſe nō nimiū ꝯturbādo. qꝛ futura vt inquit Areſto. de regimīe ꝑncipū. ſi ꝑſciātur leui9 tolerantur

Nō ſemper in actu ſis. ſed interdū animo tuo requiē dato Et reqes illa plena ſit ſapiētie. ſtudijs. ꝛ cogitatōnib9 bonis Nā prudens nunq̄ȝ ocio marcet. ſȝ aūt aliquando animū remiſſum. ſed nunq̄ȝ ſolutum

Hic Seneca ponit aliud officiū prudētie volens ꝙ nō ſemꝑ opꝫ prudentē eſſe in actu. i. in ꝯtinuis ſtudijs ꝛ imaginatōnib9. ſȝ aliq̄n animo ſuo refrigeriū p̄ſtare p̄t ꝑ gaudia ſolatia ꝛ ꝯuiuia moderata non nimia. qꝛ oē nimiū ꝯvertit̄ in viciū. ſecūdo ethicoꝝ. Et ideo etiā ph̄us. iiij. ethi. caplo. de eutropelia ſic dicit. Videntur aūt ludus ꝛ requies homini in vita eſſe neceſſaria. ꝓpter hoc etiā Seneca ep̄la. xv. ad Lucilluȝ ſic ait. Neq̄ȝ ego iubeo te ſemꝑ imminere libro. aut pugillarib9. dandū eſt aliqđ interuallum aīo. ita tñ vt nō reſoluat̄ ſed remittat̄. Sed ibi (Prudens eñ) Hic ſubiūgit aliud officiū prudentie volens ꝙ prudens nūq̄ȝ debet eſſe dat9 ocio. qꝛ ocia prauas cogitatōes generāt ꝛ volupṫuoſas delectatōes. Quare dicit Alan9 in ꝓuerbijs. Subtrahe ligna foco ſi vis extinguere flāmas Et carnis motus. ocia. vina. dapes. Siliter Oui. de remedio amoꝛis. Querit̄ egiſtus quare ſit factus adulter. In promptu cā eſt deſidioſus erat. Ocia ſi tollas periere cupidinis arcus Debet tñ interdū habere animū remiſſuȝ. ſȝ nunq̄ȝ ſolutū. quia ſolutus plenus eſt pigritia

Nam tarda accelerat. ꝑplexa expedit. dura mollit. tēperat aſpera. ardua exequat̄. Scit eñ qua via aggredi debeat ſua ꝛ ſingula cito cognoſcit. recte ꝛ diſtincte videt cōſilia peritoꝝ vt ex apertis obſcura extimat. ex paruis magna. ex proximis remota. ex partibus tota

Hic ꝯñter ponit actus ⁊ quedam opa ipſi prudēti annexa. volens ek
quo prudēs ociari nō dȝ. vt dcm̄ eſt in ꝑcedentibꝫ. Sed actus hic in lr̄a
poſitos diligēter dȝ ꝓſequi ⁊ exercere. videlȝ ꝙ tarda ⁊ neglecta feſtinanṫ
impleat. difficilia expediat ⁊c̄. vt pȝ clare in lr̄a. Et illoꝝ actuū ſubiungit
rōnem ibi. Scit em̄ ⁊c̄. Volens ꝙ prudentis ꝓpriū eſt. ꝙ ſciat quō ⁊ qli/
ter ⁊ qua via aliqđ opus aggrediendū ſit mō facili. ſingula peritoꝝ con
ſilia conſiderando. ex aptis ignota ex minimis ardua. ex proximis lon/
ginqua. ⁊ ex partibus tota elucidat.

¶ Non te moueat dicētis autoritas nec quis dicat. ſed qđ
dicatur attende. Non em̄ vt multis. ſed quibus placeas co/
gita. Id quere qđ inuenire poſſis. Id diſce quod ſcire potes
Id opta qđ corā bonis ⁊ honeſtis optari pōt. Nec te altiori
rei applices in q̄ ſtare tibi tremendū ſit. ⁊ deſcēdere cauēduȝ.

Poſtq̄ȝ Seneca ex prioribꝫ dixit quō prudens debeat ſe habere in pro
prijs ſermonibus ⁊ cogitationibꝫ. futuroꝝ premeditationibꝫ. preteritorū
recordationibus. Hic ꝯſequēter docet quō prudens ſe hr̄e debet ad alio
rum ſermones. ſ. fideȝ ⁊ credulitatē adhibēdo. Et ponit ſex officia in lr̄a
illa prudētis. Primū eſt ꝙ hō prudēs nō credulitatē adhibet ſmoni pn
cipaliter ex famoſitate ipſius loqntis. ſed ex ꝟitate ſmonis q̇ proferṫ Ci
cero autor eſt cū ait. Nō eſt credendū ꝯſiderandūq̄ȝ qđ quis loqtur. ſed
illud qđ q̇s ſentiat. Scđm eſt ꝙ prudens debet querere ea que hr̄e pōt ⁊
nō illa que nō. Catho. Qđ potes id tēta opis ne pondere preſſus. Suc
cūbat labori ⁊ fruſtra tentata relinquas. Tulli⁹ Abſurdū eſt inq̇rere qđ
haberi nō pōt. ideo accipiendū eſt tm̄ qđ haberi pōt. Tertiū ꝙ prudeus
cogitat q̇bus placeat nō q̄ȝ multis. vn̄. Cunctis qui placeat nō credo ꝙ
mō viuat. Quartū ꝙ prudēs inueſtigat illa ſcire q̄ licita ſunt ad ſciendū
Catho. Mitte archana di celūq̄ȝ inq̇rere q̇d ſit. Cū ſis mortalis q̄ ſunt
mortalia cura. Quintū ꝙ prudēs hō dȝ optare ⁊ vtilia ⁊ bona. Juxta di
ctū Areſte. in de regi. ꝑn. Dirige cogitatiōes tuas in bonū. Sextum ꝙ
prudēs hō nō dȝ ſe exaltare vltra honorē quo dignus nō eſt. nec applica
re ſe negotio cui ſatiſfacere non pōt. ne cū ſcandalo recedat a dignitate.
Alanus. Arbor q̄ late ramat nō firma ſtat imo. Cum ramis facili cor/
ruit icta notho.

¶ Tūc ꝯſilia tibi ſalubria aduoca. cū tibi alludit huius vi
te ꝓſperitas. tūc te velut in lubrico retinebis aut ſiſtes. Nec
tibi dabis liberos impet⁹. ſȝ circūſpicias q̇ eūduȝ ſit vl' q̇uſq̄ȝ

Hic in fine hui⁹ ꝑmi capl'i docet Seneca quō prudens ſi fortunatus
fuerit dȝ implorare ꝯſilia matura ſapientiū vel ſuiipſius. ita ꝙ pagat cū
bona deliberatiōe. Nam cū fortuna mutabilis ſit ⁊ variabilis. in ea nul
la ꝓſperitas ponenda eſt. vn̄ haberṫ ex Boe. de conſolatu. Teſtis ē Oui.

in li. de triſtibus. Rara quidē virtus qua nō fortuna gubernat. Paſſibꝫ
ambiguis fortuna volubilis errat. vñ Ludus fortune variatur imagie
lune. Creſcit decreſcit. in eodē ſiſtere neſcit. Propterea prudēs debet vti
ſalubribus ꝯſilijs vt meli⁹ vitā ducere poſſit. Nec exiſtimare ſe debet libe
rū ⁊ habere liberos impet⁹ ſed ſp̄ tanꝗ̄ in piculo ꝯſiſtere ⁊ timere receſſus
fortune. Et ſit q̄ſi ambulās i lubrico. i. in via mala ⁊ lutoſa. Et cū nō ve
rax ſit. ſed ſp̄ decipiat hoīem nūc exaltando nūc humiliādo. Jdo ſubdit
in lr̄a prudēs dꝫ circūſpicere quo ambulandū ſit. i. quō ⁊ qualiter ducat
vitā ſuā in bonis fortuitis. cū trāſitoria ſint. Teſtis eſt Alanus cum ait.
Nūc adeſt ⁊ abē fugitiui gl'ia ceſus. Nā pri⁹ aduētat. p⁹ q̄ſi ſomn⁹ abit.

De magnanimitate.

Agnanimitas vero que ⁊ fortitudo dicit̄. ſi inſit aīo
tuo cū magna fiducia viues. liber. alacer. ⁊ intrepi-
dus. Magnū eēm hominis donum eſt. nō vacillare. ſed ſi
bi ꝯſtare. ⁊ finem huius vite intrepide expectare.

Hoc eſt ſecundū ⁊ p̄ncipale capl'm huius libri Senece. in quo poſtꝗ̄
determinauit mgr̄ de prudētia ⁊ de officijs ⁊ de ꝯditionibꝫ ſeu ꝓprietati-
bus ei⁹. Hic ꝯñr facit hoc idē de magnanimitate que etiā fortitudo d̄r.
⁊ hoc diuerſimode. d̄r eēm fortitudo q̄ꝛ ſ̄m eā q̄s fortiter agit ⁊ i negotijs
ſuis fortiter ſe diſponit. Vñ Tull'. iiij. li. rheto. Fortitudo eſt ſuſceptio la-
boris ⁊ periculi cū vtilitatis rōne ⁊ cū cōmodoꝝ penſatiōe. Sed mag-
nimitas d̄r. q̄ꝛ magnū animū hꝫ ad tolerandum ardua ⁊ ad aggredien-
dū terribilia. Sed ibi. Magnū eēm ⁊c. Seneca declarat quoddā dcm̄
dicēs. ꝙ magnū donū eſt hoīem eſſe magnanimū. ſ. ſ̄m virtutē. vt d̄r. iiij.
ethi. ſ. mortē nō timēdo. Licet eēm mors oīm terribiliū maximū ſit. vt d̄r
phs. iij. ethi. tamē magnanimus timere nō debet. ex quo mors eſt de do-
no nature. vt dicit Seneca in li. de reme. fortu.

¶ Si magnanimus fueris nunꝗ̄ iudicabis tibi contume
liā fieri de inimico. dices nō nocuit mihi. ſed animū nocendi
habuit. ⁊ cū illū in poteſtate tua habueris. vindictā putabis
vindicare potuiſſe. cito enim magnū ⁊ honeſtum genus vin
dicte eſſe ignoſcere.

Hic Seneca tangit vnā ſpeciē fortitudinis ſeu magnanimitatꝫ que
patientia dicitur. Et primo ponit doctrinā. Sc̄do ſubiungit cauſam illi-
us ibi Scito eēm ⁊c. Vult ergo ꝙ homo vere fortis nō debet reputare cō
tumeliam ab inimico ſibi illatam. nec vindictam ſtatim appetere ſed ſuf
ficit alicui potuiſſe nocere. Quia ſ̄m Boe. inimico parcere eſt opus pie-
tatis. qui autem parcit clementiam facit. quia ſ̄m Tull'. pri. retho. Pati

entia eſt honeſtatis ac vtilitatis cauſa rerum arduarum et terribiliū voluntaria ac diuturna perpeſſio.

¶Neminē ſuſurro appetas. neminē ſuffodias. palam aggredere palmam. Nec geras conflictū niſi prius induxeris. Nā fraudes ⁊ dolos imbecillem decet habere.

In iſta parte Seneca ponit vnam aliaȝ ſpēm magnanimitatis. que dicitur fiducia ſeu magnificentia. Et ponit tria documenta duo negatiua. ⁊ vnum affirmatiuū. Et poſtremo ſubiungit rōnem predictoꝝ. Primum documentū ꝙ magnanimus neminem debet decipere ſeu circūuenire. Suſurrator autem eſt detractor. qui in occulto eſt inimicus ⁊ manifeſte amicus. Scōm documentum eſt ꝙ magnanimus in ſuo ſermone non debet rimari ſecreta alterius. Juxta illud Catho. Alterius dictum nec factum carpſeris vnꝗ̄ Exemplo ſimili. ne te derideat alter. Teſtis eſt Salutaris poeta cum inquit. Nullius archanū nec amici crimina prodes. Nec ea ſcruteris que latuiſſe decet. Tercium documentuȝ eſt ꝙ magnanimus in ſua victoria manifeſte debet apparere. non in occulto inimicum aggredi. nec debet gerere bella niſi manifeſte indixerit prius inimico vt ſe prepararare poſſit ad opponendū. Et rōnem illius adiungit nam ille non magnanimus eſt qui querit dolos ⁊ fraudes. cum illa faciant aliquem imbecillem. que vicia oppoſita ſunt magnanimitati ⁊ fortitudini.

¶Eris magnanimus ſi pericula non appetas vt temerarius nec formides vt timidus. Nam timidum nil facit animuȝ niſi reprehenſibilis vite conſcientia.

Hic autor ſubiungit aliam ſpeciem magnanimitatis in fine hui⁹ capituli. que dicitur perſeuerantia. dicens vt in textu. Unde bene agere parum prodeſt ſi mens labilis extat. ideo Tull'. in primo rheto. deſcribens perſeuerantiam ſic ait. Perſeuerantia eſt in rōne bene cōſiderata ſtabilis perpetuaꝗ; permanſio. propterea dicit hic Seneca. ꝙ ille vere magnanimus eſt qui nō appetit pericula ſicut temerarius. ſed aggreditur ea que aggredienda ſunt. quia vt ait Tullius libro primo in tuſcula. queſtionibus. Nemo ſe ſine magna ſpe in mortem offert. ⁊ non formidet ea que timenda ſunt. Rōnem ſubiungit. Nam nihil aliud facit mentem timidam niſi conſcientia vituperabilis vite ⁊c̄. Item nota ꝙ ille qui vult dici magnanimus non debet eſſe nimium audax. nec nimium timidus. ſed debet ſeruare moduȝ. Quia virtus moralis conſiſtit in medietate. vt dt phs. ij. ethico. quare dicit Horatius. Eſt modus in rebus ſunt certi deniꝗ; fines. Quos vltra citraꝗ; nequit conſiſtere rectum. Unde In medio virtus conſiſtere dicitur. ⁊ qui abſtinet a vicijs virtutem colligit ille

De continentia

Ontinentiam vero ſi diligis. ſuperflua circūcide et deſideria tua in animum conſtringe. Conſidera tecum quantū natura poſcat. ⁊ non q̄ʒtum cupiditas expetat.

Iſtud eſt caplm tertiū ⁊ ꝑncipale huiꝰ tractatꝰ in q̊ Seneca poſtq̄ʒ determinauit de duabꝫ ꝟtutibus cardinalibꝫ. ſ. prudētia ⁊ magnanimitate. Hic ꝯnr ð tempantia priuſq̄ʒ de iuſticia. Quia iuſticia eſt ꝟtus ſcd̄m quā q̇s bene ſe hʒ ad alios. ſ. ad iuſtas ꝯuerſatiōes cū eis habēdo. Tēperātia aūt eſt ꝟtus ſm quā q̇s bn̄ ſe hʒ ad ſeipm. que etiā ꝯtinētia dicitur Intꝑantia aūt. vt Tul. in tuſcula. q̄ſti. li. i. placuit. eſt oīm ꝑturbationū fons. q̄ eſt a recta rōne defectio. Ipſa nāq̄ʒ corpꝰ exterminat. vicia congregat. hoīm intellectꝰ deprauat. ſenſuʒ hebetat. ⁊ ignominia ſtultitie deturpat hoīem. Sed tꝑantia. vt Tul. i. rheto. refert. eſt rōnis in libidine ⁊ in alios nō rectos impetꝰ aīe moderata ⁊ firma dn̄atio. Ideo deſiderare debemus tꝑantiaʒ ⁊ amare. eo φ ſine ea recte viuere nō poſſumꝰ. Propterea dr̄ Seneca in lr̄a. Tu debes amare ꝯtinentiā. ¶ Nota φ duplex eſt deſideriū. Quoddā eſt deſideriū qð ab appetitu intellectiuo oritˀ. vt q̊tiens ꝟtutes ⁊ eternā beatitudinē deſideramus. ⁊ illud nō eſt freno cōſtringendū. Aliud eſt qð ab appetitu ſenſitiuo ortū hʒ. q̊ videlicʒ mūdanas voluptates ⁊ venereas delectatiōes deſideramus. ⁊ illud eſt ꝯſtringendum freno temperantie.

¶ Si ꝯtinens fueris eo vſq̄ʒ peruenias vt teipſo ꝯtentus ſis. nā qui sibiipſi ſatis eſt. cum diuitijs natus eſt. Impone concupiſcentie tue frenum. Oīa blandimēta que occulta voluptate animum trahunt reijce. Ede citra ſaturitatem. Cum ſobrietate bibe. Uita ebrietatem.

Hic Seneca ponit quattuor officia ad hoīem temperatū ſpectantia. Quoꝝ primū eſt. φ homo ꝯtinens nō debet multū deſiderare. ſed contētari in his que natura ſibi tribuit ⁊ que a natura inſunt. q2 natura modico contēta eſt. vnde Catho Cōmoda nature tibi nullo tꝑe deſunt. Si fueris ꝯtentus eo qð tꝑa prebēt. Qð etiā intelligitˀ hic cū dr̄ Si ꝯtinens fueris. nā ille qui ſibiipſi contentus ⁊ ſatis eſt. cum diuitijs natꝰ eſt. Ex illo elicitur φ ille diues eſt qui contentatur in his que habet. vnde Eneas in epiſtolis. Non enim ille pauper eſt qui parum habet. ſed qui plus cupit. Scd̄m. ſi tu vis vocari temperatus. tunc refrenare debes tua deſideria ⁊ āmouere voluptates corꝑales. q̄ vim rōnis ipſiꝰ ⁊ intellectꝰ abſoluunt. vn̄ Uirg. i bucco. Trahit ſua quēq̄ʒ voluptas. Ex ipſis em̄ nihil bōi oritˀ. q2 hoīes a ſapiētia retrahūt. iuxta illð Hierony. Studio inſiſtere nō poſſumꝰ ſuꝑabūdantiā in mēte cogitātes. Tertiū ſi vis dici tꝑatꝰ

comede citra ſaturitatem. ſed cū menſura. ⁊ bibe vt nō cōmittas ebꝛietatē
Unde Ganfredus in poetria noua. Quādo famē reficis dapib⁹ non ſis
ita plenus. ꝙ nihil apponi queat amplius Et ſubdit. nō tantū q̄ꝫtū poſſis
ſed q̄ꝫtū ꝓdeſt. Uñ etiā phs in de ſecretis ſecretoꝝ ad Alexādrū ſic ait.
Si vis eſſe ſanus nūq̄ꝫ ede ad ſaturitatē. nec bibe ad ebꝛietatem

Obſerua te ne in ꝯuiuio vel in qualibet vite cōitate imita
beris. quos dānare videaꝛꝭ. Nec pͤſentib⁹ delicijs inherebis
nec deſiderabis abſentes. Uictus tibi ex facili ſit nō ad volu
ptatem. ſed ad cibū accede. palatum tuū fames excitet non ſa
poꝛes. Deſideria tua paruo redime. Si ad naturā viuas nun
q̄ꝫ eris pauper. Si alicui ſua nō videntur ampliſſima. ſi toti/
us mūdi dominus ſit miſer eſt. Qui cum paupertate bene cō
uenit. diues iudicetur. q2 hoc tm̄ curare debes vt nō deſinant
atq3 ita quaſi ad exemplar diuinū ꝯpoſit⁹. a coꝛꝑe ad ſpiritū
q̄ꝫtum potes abducere tefeſtina

¶ Hic Seneca ponit documenta ad hominē temperatuȝ ſpectantia.
Primū ſi vis dici temperatus tūc ſerua illud in qualibet ſocietate. ne dā/
nes illos quos imitaris. ſed potius ſit pꝛe oculis dictū Cathonis. Judi/
cium populi nūq̄ꝫ ꝯtempſeris vnus. Ne nulli placeas dū vis cōtemnere
multos Et rō eſt. q2 qui alios vilipendit ſibiipſi vituperium acq̄rit. Sed
q̄uō debet ſe habere patet in iſtis metris. Si foꝛe vis ſapiens tu ſerua que
tibi mando. Quid dicas. vel cui. cur. quomodo. quando. ¶ Secundo ꝙ
tu continens nō debes inherere voluptatib⁹ pꝛeſentib⁹. nec etiā deſiderare
abſentes delectationes. q2 incōtinentiam generāt. Seneca in epiſtola ad
Lucillū. xxiiij. inquit. Ipſe voluptates in toꝛmenta vertūtur. epule crude/
litatē afferūt. ebꝛietates neruoꝝ toꝛpoꝛē tremoꝛēq3. libidines. manuū ⁊ ar
ticuloꝛum omniū depꝛauatōem. Jdeo Ualerius libꝛo. vij. de Areſtotele
loquit̄. Utiliſſimū pꝛeceptū ꝙ voluptates abeūtes cōſideremus Ter
ciū documentū. ꝙ debes eſſe modeſtus. q2 victus moderatus honeſtatē
coꝛpoꝛis et anime ſanitatem ꝯſeruat. Jdeo ex modico debet eſſe victus.
Tullius in paradoxis. Cuȝ tibi deus vel mater omniū natura dedit ani
mū. nihil pꝛeſtantius. nihil ꝑcioſius ſi recte eo vtatur Turpe ergo eſt ſi te
ita pꝛoſternas vt nihil inter te ⁊ pecudē eſſe putas. Quartū documētū ꝙ
tuū deſideriū dȝ eē in paruo. h eſt debes eſſe ꝯtēt⁹ in modico. ⁊ nō nimiaȝ
curā gerere ſuꝑ res tꝑales. eo ꝙ caduce ſunt ⁊ tꝑales ⁊ tranſitoꝛie.

Si ꝯtinentie ſtudes inſudare. nō habita amene. ſed ſalu/
bꝛiter. Nec dominū velis eſſe notū a domo. ſed domuȝ a do
mino. Non tibi aſſcribas que nō feceris. nec maioꝛ q̄ꝫ es vi/

deri velis. et hoc magis obſerua. Nec paupꝫtas ſit tibi īmun-
da. nec parſimonia ſordida. nec ſimplicitas neglecta. nec leui-
tas languida Et ſi res exigue ſint. non tn̄ ſint anguſte nec tua
defleas. nec aliena mireris.

¶ Hic autoꝛ ponit alia officia ꝯtinentie ad hominē temperatū pertinen-
tia. quoꝝ primū eſt. ꝙ homo cōtinens non debet habere amenas habitati-
ones. ſed vtiles ꝛ ſalubres. nec velit eſſe notus a domo. ſed potius domū
ab eo. vn̄ Tullius in li. ij. officioꝝ. Ornanda vtiqꝫ domus eſt vt nō ab ipa
domo dignitas ſed a domino habeat̄. ¶ Secūdū officiū eſt. ꝯtinens non
debet ſibi vſurpare que nō fecerit. nec deſiderare dignioꝛ videri ꝙꝫ eſt. Vn̄
Ganfredus in poetria ſua. Nō te magnifices nec te ſup ethera ponas In
hoc aūt reprehēdit autoꝛ duo vicia. q̄ ſunt deteſtāda. Primū eſt mendaci
um. eo ꝙ ille qui hoc fecerit mendaciū cōmittat. qđ fugiendū eſt. vn̄ Ene
as in ep̄lis. Nam veritate nihil ꝯſtantius. mendacio aūt nihil incōſtanti-
us et inſtabilius. Secūdo reprehendit vanam gloriā. cum em̄ inanis ſit ꝛ
tranſitoria eam ꝯtinens fugere debet. Terciū officiū. ꝙ ipſa paupꝫtas non
debet ſibi eſſe immūda. qꝛ deus eam diligit. vn̄ Juuenalis in ſatyra. Feli-
ces homines pauper quos ſpūs ambit. Illos nūc ad regnuꝫ ſublime re-
trahit. Quartū officiū ꝙ parſimonia ꝯtinentis non debet eſſe ſordida. h
eſt abſtinentia ꝯtinentis nō debet eſſe fetida. qꝛ abſtinētia virtus eſt. Vn̄
nomen parſimonie ſiue abſtinentie poteſt accipi dupl̄r ſm beatū Thomā
in ſecūda ſecūde. q. cxlvi. Uno mō ſm ꝙ abſolute ciboꝝ ſubtractōem de
ſignat. et hoc mō nō deſignat actum virtutis. ſed eſt quoddā indifferens
Alio mō ſm ꝙ eſt regulata rōne. et illo mō deſignat habitū vel virtutis
actū. Et definit̄ ſic. Eſt moderata ſumptio ſiue ſubtractio cibi ſm rōnem
Et illa nō debet eſſe ſordida. quēadmodū eſt aliqua abſtinentia hipocrita
rum ꝛ auaroꝝ ꝛc. Quintū officiū eſt. ꝙ ꝯtinentis ſimplicitas nō debet eē
neglecta. hoc eſt humilitas ꝯtinentis nō debet eſſe tarda. Vn̄ tunc ipſa
ſimplicitas dicit̄ eſſe neglecta quādo ipſa non facit bona opera. videlꝫ quā-
do quis aliter facit ꝙꝫ ſua intentio eſt. vt ſua ſimplicitate decipiat alios.
vn̄ Alanus in ꝓuerbijs. Non teneas aurū totum qđ ſplendet vt aurum.
Nec pulcrū pomū quodlibet eſſe bonū. Non eſt in multis virtus quibus
eſſe videtur. Decipiūt factis lumina noſtra ſuis ꝛc. Sextū officiū. ꝙ leui-
tas ꝯtinentis nō debet eſſe languida. hoc eſt mobilitas animi nō debet eē
infirma ſeu leſa. Unde tunc leuitas dicit̄ infirma ſeu languida quādo ani-
mus hominis plus mouetur ad mala. hoc eſt ad operationem rerū tem-
poraliū ꝙꝫ ad ea que ſurſum ſunt. Septimū officiū. ꝙ ꝯtinēs nō debet an-
guſtiari ꝓpterea qꝛ exigue ſibi ſunt poſſeſſiones. vn̄ Catho. Infanteꝫ nu-
dum cum te natura creauit. Paupertatis onus patienter ferre memento
Quia paupertas habens letitiam admixtaꝫ tuta eſt ꝛ ſecura. Juxta illud
Paupertas ſi leta venit tutiſſima res eſt. Octauū officiū. ꝙ cōtinens ſua
bona amiſſa nō debet deflere. qꝛ ſunt de dono fortune. vn̄ Seneca in epi-
ſtola quadam ad Lucillum. Nō eſt tutum ꝙ fortuna fecit tuū. quaſi dice

ret. munera fortune ſunt valde dubia. Jdeo temperatus non debet triſtari de amiſſione rerum temporaliū. Nonū ꝙ cōtinens aliena bona nō multum debet extollere. ſicut cōſuetudo hominū eſt. vñ Ovi. Fertilior ſeges alieno eſt ſemp in agro. Vicinūq3 pecus grandius vber habet

Si ꝯtinentiam diligis turpia fugito anteq3 eueniāt. Nec queq3 alium verberes plus q3 te. Omnia tolerabilia preter q3 turpitudinem crede. A verbis quoq3 turpibus abſtineto. nā licentia eorū impudiciciam nutrit. Sermones vtiles magis q3 facetos ⁊ affabiles ama. ⁊ rectos poti9 q3 facūdos

Jn iſta parte autor ponit quinq3 officia temperantie quo ad aliam ſpeciem. que modeſtia dicit᷑. ¶ Primū officiū eſt. ꝙ tu ꝯtinens debes fugere turpia anteq3 eueniant. hoc eſt nō ſolū effectū ſed etiam affectum viciorū ꝯfringere. ¶ Secūdū officiū. tu ꝯtinens amplius nō debes corripere aliū q3 teipm. penſando illud morale. Gnotoſolitos. qđ latine ſonat. cognoſce teipſum. hoc eſt prius debes te emendare ⁊ deinde aliū verberare. vñ Catho. Que culpare ſoles ea tu ne feceris ipſe Turpe eſt doctori cū culpa redarguit ipſum. Unde duplex eſt verberatio. ſc3 aīe. ⁊ corporis. Anime eſt que ſe tenet ex ꝑte aīe. ⁊ de illa loquit᷑ hic magiſter. Alia eſt corporis. q̄ ſe tenet ex parte corporis. ⁊ talis iterū fugienda eſt. ¶ Terciū officiū. ꝙ tu ꝯtinēs omīa que ſunt ſuſtinenda tolerare potes ꝑter turpitudinem. Vñ tēperatus a ꝟtute temperātie virtuoſus dicit᷑. ergo vitare debet que oppoſita ſunt virtuti. ⁊ turpitudo eſt viciū in ſe turpe. igit᷑ eſt fugiēda ¶ Quartū officiū. tu ꝯtinens a ꝟbis turpib9 debes te abſtinere. q2 impudiciciā nutriunt. Vñ phus. iij. ethicoꝝ. Unuſquiſq3 qualis eſt talia operat᷑. ſi ergo bonus ⁊ virtuoſus. bona operatur. ſi turpis turpia operat᷑. ¶ Quintum officiū. tu continens diligere debes in ſermonib9 tuis vtilitatem plus q3 ornatum. Ratio quia ſermones vtiles edificant intellectum. ſed facundi impediūt inq̄ſitōem veritatis. q2 potius impediūt veritatem q3 ꝓuocant Jdeo Vincen. in ſpecu. hiſto. lib. vij. dicit. Turpe ⁊ valde vicioſum eſt inferre ſententiā delicatā. q2 a plurib9 intelligi nō poteſt. ꝓpterea tu ꝯtinens debes diligere plus fructuoſos ſermones q3 facūdos

Diſcebis interdū ſerijs iocos. ſed temperatos ⁊ ſine detrimento dignitatis ⁊ verecūdie Nam reprehenſibilis eſt riſus ſi immoderat9 fu erit. et ſi pueriliter effuſus. ſi muliebriter factus. odibilē facit hominē riſus. aut ſupb9. aut clar9. aut malignus. aut fatuus, aut ex alienis malis euocatus.

Hic autor ponit aliud officium ꝯtinentie rationis eiuſdem dicens ꝙ

tu ꝯtinens debes aliquādo imponere tue ꝯtinentie iocos ꝓpter ſolaciū humane vite. ſȝ moderatos. ſic ꝙ nō excedāt honeſtatē cū mediū ſit de ꝓpria rōne ꝟtutꝭ vt pȝ. v. Ethic. qꝛ modus eſt norma ꝟtutū Et riſus imoderatus eſt reprehenſibilis ſi fuerit productus pueriliter. vel ſuperbꝫ. aut elatus. aut malignus. aut fatuus. aut euocatus ex alienis malis. qꝛ ſemꝑ talis riſus reddit hominē valde immorigeratū ꝛ odioſum. Unde riſus dicitur puerilis qn̄ quis ſolus ridet ſine morum maturitate. ſine cauſa. ſine oportunitate. Un̄ moralis. Non ride ſolus. nam riſus vnius oris Fatuus vel ſtultus reputatur omībꝫ horis. Et riſus dꝛ muliebris quādo quis ridet ſine cauſa legittima. vt mulieres que ex incitamento laſciuie vel leuitatis ridere ſolent. Riſus dꝛ ſuꝑbꝫ. quādo quis ridet ſubſannādo. ꝛ ille generat rancorem ꝛ odiū. vn̄ Saluſtius. Odium querere extreme demētie id eſt ſtultitie eſt. Riſus dicitꝛ malignus qn̄ quis ridet de malefactis ſuis perpetratis. vt Prouerb. iij. Qui letantur cū malefecerint ꝯdemnantꝛ. Riſus dicitꝛ fatuus quādo quis ſemꝑ ridet. Un̄ Per riſum multum debes cognoſcere ſtultum. Dicitꝛ aūt euocatus ex alienis malis. quādo ꝗs ridet in aduerſitatibꝫ ꝓximi quē tn̄ diligere ſicut ſeipm̄ deberet. ideo peccat ꝯtra virtutem charitatis.

Si ergo tempus iocos exigit. hos quoqꝫ cū dignitate ſapienter gere. vt te nō grauet quiſpiam tanqꝫ aſperū. nec te contemnet tanqꝫ vilem. Nec ſit tibi ſcurrilitas ſed grata vrbanitas. Sales tui ſint ſine dente. Ioci ſine vilitate. Riſus ſine cachinno. Vox ſine clamore. Inceſſus ſine tumultu. Quies tibi ſine deſidia erit. Et cum ab alijs luditur tu ſancti aliquid honeſtiqꝫ tractabis

¶ Hic Seneca ꝯcludit ꝓpoſitum ſuū de riſibꝫ ꝛ iocis. oſtendens qualis debet eſſe riſus ꝛ iocus. Et vult p̄mo ꝙ debet fieri ſm̄ exigentiā tpis. cū oīa ſuū tempus habeāt. ꝛ ſuis ſpacijs tranſeant vniuerſa ſub celo. vt dꝛ Eccleſiaſtes. iij. ſic videlȝ ꝙ ſit virilꝭ ꝛ bonis moribꝫ euocatꝰ. ꝛ nō puerilꝭ nec muliebrꝭ. Deiñ excludit vanitatē di. ꝙ ſcurrilitas nō dȝ eē ī ioco. ſȝ grata vrbanitas. Dicitꝛ ei ꝗs ſcurrilꝭ q̇ vanitatibꝫ ꝛ neq̇tijs ītēdit. hinc iñ currēs ad ꝯgregatōes ꝛ ꝯuiuia hoīm. vt eis poſſit ſe oſ̄dere ī ſua ſcurrilitate ꝛ neq̇cia ¶ Deinde ponit q̄dā documenta di. ꝙ tui ſales debent eſſe ſine dente. hoc eſt tue reprehēſiones fieri debent ſine mordacitate inuidie Un̄ ſales dicūtur in plurali nūero verba amara ſeu rephenſiones Un̄ duplex eſt rephenſio. quedā eſt cauſa amicicie. videlȝ que ꝓcedit a fonte charitatis. quēadmodū pater rephendit filiū. amicus amicū. ꝛ illa eſt laudabilis. Alia eſt q̄ fit cā odij vel inimicicie. ꝛ illā autor hic redarguit. qꝛ fit cū mordacitate. Et tui ioci debent eſſe ſine vilitate. hoc eſt tue conuerſationes debent eſſe ſine malicia Et riſus tui ſine cachinno. hoc eſt ſine ſubſannatione. Unde Cachinnus eſt riſus inutilis ꝛ immoderate effuſus Perſius. Sum petulanti ſplene cachinno. Et dicitꝛ a con. ꝛ hinnus. ꝛ hō ꝓpter

dentes q̄ videtur altere cachinno in riſu. Vox tua debet eē ſine clamore. ⁊ inceſſus ⁊ trāſitus tuus ſine ſtrepitu. Et requies tua dꝫ eſſe ſine pigritia vñ Catho. Plus vigila ſemꝑ ne ſomno deditus eſto. Naꝫ diuturna q̄es vicijs alimenta miniſtrat. Et cū ab alijs hoībꝫ ludit᷑. tūc tu ſemꝑ ꝑtractare debes aliq̄d honeſti negocij ⁊ opis. h̄ eſt ꝙ hō virtuoſus nunq̄ꝫ debet habere animū diſſolutū. ſed ſemꝑ ſe occupare bonis operibꝫ. vt dictum eſt ſupra. ibi Non ſemꝑ in actu ſis ⁊c̄.

Si ꝯtinēs es adulationes euita. ſitq̄ꝫ tibi tam triſte laudari a turpibꝫ q̄ꝫ laudari ob turpia. Letior eſto q̄tiens diſplices malis. ⁊ maloꝝ de te eſtimationes prauas ad veram tibi laudationem aſſcribe.

¶ Hic autor ponit alia officia tēperantie q̄ ad modeſtiā reduci pñt. in q̄ꝫ tū eſt ſpēs tēperantie. Et vult ꝙ ꝯtinens dꝫ fugere adulationes. h̄ eſt blandos ſermones. Sene. autor ē in libro tercio. Qui em̄ ſapiens eſt minime adulationibꝫ credat. Fictis em̄ ſermonibꝫ venātur hoīes ſicut per rhete ſiue ꝑ hamū capiūtur piſces. Fugere ideo dꝫ. qꝛ ꝑuerſa adulatio ē viciū deteſtabile. vt pꝫ ꝑ eius definitionē. Adulatio em̄ eſt qua q̄s ſupra modum virtutis in ꝯuerſatione hoīm nimiū vult ꝯplacere hoībꝫ in ſermonibꝫ vel factis. Ideo Tul. in tuſculanis queſtionibꝫ li. viij. ait. A turba ꝯtuꝫ potes te ſepara. ne adulatoribꝫ latus prebeas. artifices ſunt ad capiēduꝫ ſuperiores. Ideo dr̄ Sene. ꝙ valde deteſtabile ē laudari a turpibꝫ. ne q̄s laudatoribꝫ ſilis videat᷑. cū omne ſil̄e ſuū diligat ſil̄e. ⁊ ſilitudo ſit cā amicicie. Nec ē optāda laus q̄ ab inſano ore ꝓcedit. Q̄āta ē em̄ diſtātia inter probos ⁊ iprobos. quāta ē inter v̄tutē ⁊ viciū. vt dr̄ in ethy. Ideo dꝫ gaudere vt vitupet᷑ a mal̄. ⁊ aſſcribere ꝑuas ſuſpitiones ad verā recōmēdatōem.

Difficillimū opus ꝯtinētie ē aſſentationes adulatoꝝ repellere. quoꝝ ſermones animū quadaꝫ voluptate reſoluūt Nullius ꝑ aſſentationem amiciciam merearis. Nec ad tuam promerendā gratiam ꝑ hanc ad te aditū alijs pandas

¶ Hic autor ſubdit alia officia ꝯtinētie Dicēs ꝙ difficillimū ꝯtinētie op⁹ eſt remouere aſſentatōes adulatoꝝ. cū q̄ſi naturale ſit laudē appetere. ⁊ nemo in ſuis negocijs optat vituperiū. cū ſit de rōne maloꝝ. ſicut laus ē de rōne bonoꝝ. vt dr̄. i. eth. Et dr̄ vltra ꝙ ꝯpat⁹ amiciciā acq̄rere nō dꝫ ꝑ aſſentationē. qꝛ vt dr̄ Tul. li. iij. rheto. Aſſentatōes dulcia ꝑ̄ncipia ⁊ iocunda habent. exitus aūt amariſſimos. Ideo ſic acquirere non debet nec admittere alios in ſuam amiciciā ꝑ adulationem

Non eris audax. nec arrogans. nec ꝑtinax. ſummittes te. ne proijces dignitatis grauitate ſeruata. Ammoueberis libēter. ⁊ reprehēderis patienter. Si merito obiurgauerit te ali

quis.ſcito ꝙ profuit.ſi īmmerito.ſcito q̄ꝛ prodeſſe voluit Nō acerba.ſed blanda verba timebis.

¶ Poſtꝙ̄ determinauit de adulatione ꝑ quā animus in ſuperbiam mergitur. Hic ꝯſequēter ponit documēta per que poſſumꝰ effugere ſuperbiā. quia nihil acrius cruciat nil moleſtius arguit ꝙ̄ ipſa cū ſit peſtis occulta. viciorū origo.vel omniū maloꝝ initiū.ſicut humilitas initiū eſt omniū bonoꝝ. Jdeo hic autoꝛ ponit documēta ꝯtra eam. Et vult primo ꝙ homo temperatus nō debet eſſe audax.hoc eſt nimis ꝓſumptuoſus.qꝛ talis audacia ducit hominē in multa pericula corꝑis ⁊ aīme. Nec debet eſſe arrogans.hoc eſt ſuperbꝫ.quia ſupbia inſidiatᷣ bonis operibꝫ vt pereant. Vñ Ganfredus in noua poetria Vel modicū totum mel amaricat.vnica mēda totalem faciem defoꝛmat. Etiā deus homini ſupbo reſiſtit.ergo ſuperbiam ſummope fugere debemus. Et ſubdit ꝙ homo tēperatus etiam dꝫ habere humilitatē. Quia ſm Lucā.xiiij.ca. Qui ſe humiliat exaltabitur Jdeo dr̄ ꝑma Petri.ij. Eſtote ſubiecti omī humane creature ꝓpter deum Et tu ꝯtinens nō debes iactare ex humilitate aliqua.hoc eſt te laudare. Vñ ꝓuerbioꝝ.xxvij. Sermo laudet te alienus.⁊ nō os tuū. extraneꝰ et nō labia tua. Et idē in.xij.ca. Qui odit increpatōnes inſipiēs ē.ideo h̄ dr̄ Seneca ꝙ ꝯtinēs dꝫ libēter ſuſtinere āmonitiones. Cū aūt aliq̄s increpauerit te merito.ſcire debes ꝙ talis ꝓfuit tibi.ſi aūt immerito.ſcias ꝙ voluit tibi ꝓdeſſe. Jdeo nō debes timere acerab verba.ſed blanda. vñ Salomon prouerb.xxvij. Melioꝛa ſunt vulnera diligentis ꝙ̄ fraudulenta oſcula odientis.

Eſto vicioꝝ tuoꝝ fugax ipſe.alioꝝ vero nō curioſus ſcrutatoꝛ.neqꝫ acerbꝫ reprehēſoꝛ.ſꝫ ſine exprobratione correctoꝛ. Jta vt āmonitionē ſemꝑ charitate ⁊ hilaritate preuenias.

¶ Hic Seneca ponit documenta ꝑ q̄ poſſumꝰ fugere ſupbiam. Et dr̄ ꝙ tu ꝯtinens debes eſſe fugatoꝛ tuoꝝ vicioꝝ.qꝛ nihil peius eſt vicijs. vt dr̄ Ouidius li.faſtoꝝ. Nec etiā curioſus inq̄ſitoꝛ alioꝝ vicioꝝ debes eſſe.qꝛ multa mala exinde oriūtur Neqꝫ reprehenſoꝛ acerbꝫ eſto.hoc eſt crudelis correctoꝛ.ſed āncedere dꝫ āmonitio charitatis ⁊ hilaritatis. hoc eſt ex inuidia aliū corrigere non debes.ſed ex dilectione ⁊ charitate

Erroꝛi facile dato veniā Nec extollas queq̄ꝫ.neqꝫ deijcias Dicentiū eſto tacitus auditoꝛ. Auditoꝝ ꝓmptus repetitoꝛ. Te quereti faciliter reſpōde. Cōtēdēti facile cede. Nec ad iurgia ſiue diſceptatōes deſcēde cito ⁊ ſi q̄ ſunt.rōne remoue

¶ Hic autoꝛ ponit alia officia ad ſpēs tēperantie ſe extendētia. Et vult primo ꝙ tu ꝯtinens faciliter debes dare veniam erranti.hoc eſt indulgen

etiam ⁊ gratiam qꝛ magnū donum animi eſt. vt dicit Varro in ſententijs. Similiter Therentius. Magna pars eſt indulgere errāti. ideo ꝓmpt⁹ debes eſſe ad dandā veniam. Nec aliquē extollere debes ꝑ nimiā laudatōnem. Vn̄ Horatius in ep̄lis. Qualem ꝯmendas aſpice atqꝫ iterū aſpice. Ne mox incutiant peccata aliena pudorem. Neqꝫ aliquē deprime ꝑ nimiā vituperationē. vn̄ Tul. in tuſculanis q̄ſtionibꝫ. Stultitie ꝓpriū eſt alioꝝ cernere vicia ⁊ obliuiſci ſuoꝝ. Sed mediū ⁊ modū ſerua. iuxta dictuꝫ Ludolphi. Omībꝫ adde modū modus ē pulcerrima virtus. Et tu ꝯtinens eſto tacitus auditor loquentiū. ⁊ paratus repetitor auditoꝝ. an ſcʒ expediant nec ne. Et te interroganti faciliter reſpōde. hoc ē ignorantē informare debes de dubijs que ipſe a te q̄rit. Et ſubiūgit ꝙ ꝯtinens nō dꝫ facile ꝓgredi ad iurgia ſiue diſſentationes. ſed potius ſi q̄ inciderint remouere cū rōne. h̄ ē ꝙ ꝯcordiā facere dꝫ inter litigātes. qꝛ ꝯcordia nutrit amorē. vt dr̄ Catho. vn̄ Oui. li. ar. Candida pax hoīes. trux decet ira feras

Si ꝯtinēs es animi ⁊ corporis tui motus obſerua. ne indecori ſint. Nec illos ideo contemnes quia latent. nam nihil differt ſi nemo videat. cum tuipſe videas.

¶ Hic Seneca ponit alia documenta ad ſpecies ꝯtinentie ſe extendentia. Et dicit. ſi tu temperatus es debes refrenare appetit⁹ animi tui ⁊ corporis. ne ſint indecentes. Et ſciendū ꝙ duplex eſt appetitus. videlicʒ ſenſitiuus. ⁊ eſt qui inclinat hominē ad rem delectabilem ⁊ corruptibilē. Et intellectualis qui inclinat hominē ad acquirendū bonum intellectuale. vt ſunt virtutes ⁊ ſcientie. Et ambos cuſtodire dꝫ temperatus homo. cum ratio ſemꝑ deprecat̄ ad optima. ſenſus vero ad mala. ſ. ad delectatiōes corporales ⁊ res corruptibiles.

Mobilis eſto. nō leuis. cōſtās nec ꝑtinax. alicui⁹ rei te habere ſcientiam nec ignotū ſit nec moleſtū. Omnes tibi pares facies ſi inferiores ſupbiēdo nō ꝯtemnes. ſupiores recte viuēdo non metuas. In reddenda officioſitate ne ſis negligens. neqꝫ acerbꝫ exactor appareas.

¶ Hic Seneca ponit alia officia ⁊ proprietates temperantie. in quibus breues ⁊ vtiles innuit doctrinas. vt patet in littera. Dicens primo ꝙ homo temperatus debet eſſe mobilis. vnde homo dupliciter dicitur eē mobilis. Vno modo corporaliter. videlicet qui faciliter ⁊ leui occaſione mouetur de loco ad locum. ⁊ talis ꝓprie dicit̄ incōſtans. Inconſtantia aūt vicioſa eſt ⁊ cauſa erroris. vt dicit Boetius. in de diſcipli. ſchola. vbi de filio incōſtantie exemplū tradidit vt ꝯſtantes in negocijs noſtris ſimus. et ab eo conſtantiam ſeruare diſcam⁹. Secūdo mō hō dicit̄ eſſe mobilis ſpiritualiter. videlicet qui mouetur ad aliqua faciēda cauſa ⁊ rōne exigente.

Et de illa mobilitate loquit̃ hic autor dicẽs ꝙ tẽperatus debet eſſe flexibi
lis ad pagendũ bona. Et nõ debet eſſe leuis. h̃ eſt incõſtans ⁊ inſtabilis.
ſed potius firmus ⁊ pſeuerãs in bono. qꝛ ſm̃ Iſidoꝝ. Salus inchoãti p
mittit̃. pſeuerãti aũt dat̃. Nõ em̃ btũs eſt q̃ aliqđ bonũ inchoat. ſed q̃ pſe
uerãter terminat. Nec tẽperatus dꝫ eſſe ꝓprie opinionis. ſed aliqñ conſilia
alioꝝ accipere. iuxta illud Catho. Nullius ſenſuꝫ ſi pdeſt tẽpſeris vnq̃.
Et ſubdit ꝙ cũ tpatus poſſidet ſciam aliqs libenter informare dꝫ ⁊ nõ ha
bere tediũ informãdo. Vñ Bernar. Pueꝝ ignorantẽ informare non mi
nus facit q̃ qui indigẽti panẽ prebet. Ideo etiã Alan⁹ in ꝓuerbijs. Non
minus is peccat q̃ ceſum condit in agro. Quã qui doctrinã condit in ore
ſuo. Et tẽperatus dꝫ eſſe humilis. cũ ipſa humilitas exaltet Nec debet cõ
temnere inferiores. etiã nõ dꝫ timere ſupiores. cũ recte viuat. vñ Catho.
Cũ recte viuas nõ curas verba maloꝝ. In officioſitate reddẽda nõ dꝫ eẽ
tardus neqꝫ acerb⁹ correctoꝛ ſubditoꝝ. Unde Iſido. Sic ſe habere dꝫ ſu
perioꝛ erga ſuos ſubditos vt ipſe plus diligat̃ q̃ metuatur

**Cũctis eſto benign⁹. nemini blãd⁹. paucꝫ familiarꝫ. Oib⁹
equus eſto. Seuerioꝛ iudicio q̃ ſermone. vita q̃ vultu. Cle
mentie cultoꝛ. Seuicie deteſtatoꝛ. Bone fame neqꝫ tue ſemi
natoꝛ. nec inuidus aliene**

¶ Hic autoꝛ ponit alia officia tẽperantie cũ prioꝛib⁹ ⁊ ſequẽtib⁹ aliq̃liter
cõueniẽtia. Et vult pmo ꝙ tu ꝯtinens oĩb⁹ hoĩb⁹ benignus eẽ debes. Si
cut dꝛ etiã in euãgelio. Eſtote miſericordes ſicut ⁊ pater veſter miſericors
eſt q̃ in celis eſt. Silr̃ vt habet̃ Mat. xi. Diſcite a me qꝛ mitis ſuꝫ ⁊ humi
lis corde. Et nemini debes eſſe applauſiuus nec oĩb⁹ aures tuas ꝯmitte
re. vt habet̃ in vita phoꝝ. ca. xxix. Et tu ꝯtinẽs paucis hoĩb⁹ debes eſſe fa
miliaris. Nã nimia familiaritas parit ꝯtẽptũ. Silr̃ Plautus. Nemini te
nimis ſodalem facies. vnde Qui nimis eſt humilis hic pro ſtulto reputat̃
Et ſubdit ꝙ ꝯtinens omnib⁹ hoĩb⁹ equus eſſe debet. ⁊ ſeuerioꝛ in iudicio
q̃ in ſermone. Silr̃ in vita q̃ in facie crudelioꝛ. amatoꝛ pietatis. qꝛ conti
nens a virtute temperantie virtuoſus dicitur. ergo clemẽtiam habere de
bet. Et autoꝛ bone fame eſto. hoc eſt vbicūqꝫ fueris ibi ſemper bonum de
proximo proferre debes ⁊ non malum. Culpatoꝛ em̃ hominum non ẽ ve
rus recommẽdatoꝛ. ⁊ deteſtatoꝛ eſſe debes crudelitatis. ⁊ non inuidioſus
fame alterius. nam hoc iuſto dei iudicio contingit ꝙ qui conatur lumen
aliene fame in alijs deſtruere ſeipſum deſtruit. vt dicit Alanus in de plan
ctu nature. proſa ſeptima. Sicut papilio volitans circa lumen ipſum ex
tinguit ⁊ ſeipſum cõburit. ita inuidia aliene fame. Inuidia em̃ vt dicit phi
loſophus in ſecretis ſecretorum. detractionem generat. Ideo conſolatur
nos Salomon in prouerb. xxiij. capitulo dicens. Ne comedas cum homi
ne inuido. ⁊ ne deſideres cibos eius. quoniam in ſimilitudinem arioli ex
coniecturis eſtimat quod ignorat. comede et bibe dicet tibi. et mens eius
non eſt tecum.

Rumoꝛib⁹ criminib⁹ ſuſpitionib⁹. minime credulus ſis. ſꝫ
potius malis qui ꝑ ſpēm ſimplicitatis ad nocenduꝫ aliquib⁹
ſurrexerint honoꝛem ſurripientes. oppoſitiſſimus ſis. ad irā
tardus. ad miſericoꝛdiam pronus

¶ Hic Seneca ponit aliq̄ officia cū prioꝛib⁹ aliq̄liter ꝯueniētia ⁊ vult ṗꝛi-
mo ꝙ tu ꝯtinēs nō cito credere debes fabulis ⁊ rumoꝛib⁹ vulgariū Iux-
ta illud Cathonis Noli tu quedā referēti credere ſemꝑ. Exigua ē tribuē-
da fides qui multa loquūtur. Nō credatur cuiꝗ ſi multa loquit̄. ⁊ h̄ ideo
qꝛ in multiloq̄o raro deeſt mēdaciū. vt d̄r Prouerb. x. Ideo minime credu-
lus ſis. nec etiā credere debes criminib⁹. h̄ eſt diffamatōnib⁹. qꝛ vt dictuꝫ ē
ꝓcuratoꝛ bone fame ⁊ ſeminatoꝛ eſſe debes. Illi āt ꝯtrari⁹ eſſe debes qui
nitit̄ ſurripe bonā famā. videlicꝫ q̄ ꝑ ſpēm falſam venit ad nocendum ali-
quib⁹. Et tu minime credulus eſſe debes ſuſpitionib⁹. nā ſuſpitō ſ̄m Tul-
liū eſt qn̄ ex malis indicijs ꝓcedit̄. Cōtingit āt ſuſpitio trib⁹ modis Pri-
mo qn̄ q̇s in ſeipſo malus eſt. qn̄ ipſe q̄ſi ꝯſcius ſue malicie malum de alio
opinat̄ Scd̄o qn̄ aliq̇s efficit̄ malus ad alteꝝ. qꝛ de inimico ex leuib⁹ ſignis
q̇s mala opinat̄ Tercio ex malignis expimētꝭ. ⁊ ſic ph̄s d̄r ꝙ ſenes maxie
ſūt ſuſpicioſi. qꝛ multociēs experimētū habuerūt Et ſubdit Sen̄. Tu ꝯti-
nens ꝓnus eē debes ad miſericoꝛdiā ⁊ lent⁹ ad irā. Nā ira vt d̄r Ph̄s. vij
Ethy. macerat coꝛp⁹. Sen̄. in li. ij. de ira Nihil veloci⁹ ad inſaniā ꝑducit
ꝗ̄ ira. ideo ē fugiēda. Etiā ideo. qꝛ coꝛrūpit ſubiectū ⁊ vitam diminuit

In aduerſis eſto firmus. in ꝓſperis cautus ⁊ humilis. oc-
cultatoꝛ virtutū ſicut alij vitioꝝ. vane gloꝛie ꝯtēptoꝛ. ⁊ boruꝫ
q̄b⁹ ꝑditus es nō acerb⁹ exactoꝛ eſto. Nullius imprudentiaꝫ
deſpicias. Rari ſermonis eſto. loquētiū patiēs auditoꝛ. Se-
uerus nō ſeu⁹. hilares nō ſpernas. Sapiētie cupid⁹ ⁊ doci-
lis Que noſti ſine arrogātia poſtulāti impꝛtire. q̄ neſcis ſine oc-
cultatione ignoꝛantie tibi poſtula impꝛtiri.

¶ Nec eſt vltima ꝑs hui⁹ capl̄i de tꝑantia. in q̄ Seneca plurima officia
tꝑantie ſuꝑaddit cū repetitione q̄rūdā ṗhabitoꝝ. Et vult ṗmo ꝙ tu cō-
tinēs firm⁹ eſſe debes in diffoꝛtunijs vel aduerſitatib⁹ ⁊ circūſpectus. vn̄
Catho. Cū fueris felix q̄ ſunt aduerſa caueto. nā vltima raro coꝛreſpon-
dēt ṗmis. Ideo etiā Sen̄. li. viij. de naturalib⁹ ſic d̄r Neſcit foꝛtuna q̇eſce-
re nūc leta nūc triſtis Debet g̃ nemo in ꝓſperitatib⁹ multū gaudere. neqꝫ
in aduerſitatib⁹ deficere Et ſubdit ꝙ ꝯtinēs dꝫ eē hūilis occultatoꝛ ſuaꝝ
virtutū. h̄ eſt nō dꝫ q̄rere gloꝛiā vanā de ſuis virtutib⁹. nā gl'a labilis ē. vt
d̄r mgr̄ Sen̄. in epl'a q̄dā ad Lucil. Quid de vanis gloꝛiarꝭ hoīb⁹ qꝛ mi-
nime ꝓdeſt. ideo ꝯtēnere debes vanam gl'am. qꝛ faciliter decidit ſicut flos
Tul. ij. offi. Et ſubdit ꝙ ꝯtinēs etiā nō dꝫ eē crudel' exactoꝛ vel coꝛrectoꝛ

alioꝝ hoim qͥbꝫ anpoſitus ꝛ ꝑpoſit⁹ eſt in dignitate. ſed hũilis vt ꝑus patu
it. Neq̃ etiã ꝯtinẽs alicui⁹ inſipientiã ſpernere dꝫ. Nã magna miſericor/
dia eſt miſerere inſipiẽtibꝫ. vt dͬ Platin⁹ phs Et ꝯtinẽs pauca loqui dꝫ.
et illa q̃ loquiꝛ debent eſſe vera. Juxta illud Moral'. Sermo breuis ver⁹
tuo ꝓcedat ab ore Sil'r Catho Nõ ſis vetoſus ꝛc̃. Et debet eſſe cupid⁹
ſapiẽtie Nã nihil vtilius hoibꝫ in hac vita ẽ q̃ȝ ſapia. qꝛ diſponit oĩa. vt dͬ
Sapien. viij. Et vitã q̃etam efficit. vt dͬ Seneca ad Lucil. Et ꝯtinẽs
etiã dꝫ ẽẽ docil' h̄ ẽ diligẽter dꝫ inſiſtere ſtudio Quare dͬ Sen̄. epi. lxxviij
ad Lucil. q̃ȝdiu viuas tãdiu diſcas. Vñ Catho. Inſtrue p̄ceptis animũ
ne diſcere ceſſes. Nã ſine doctrina ꝛc̃. Etiam ꝯtinẽs impͥtire debet illud
qđ poteſt poſtulanti, cui⁹ rõ añ habita eſt. Et ea q̃ tu ignoras ſine verecũ/
dia inquire ab alijs. Nã ꝑ hec anim⁹ tuus eleuaꝛ. vñ Sepe rogare rogata
tenere retenta docere. Hec tria diſcipulũ faciũt ſupare magiſtrum. Ideo
non debes vereri de inq̃ſitione. nec occultare tuam ignorantiã. Non eñ vi
ciũ eſt nihil ſcire. ſed nihil diſcere velle

¶De iuſticia

Uſticia poſt hec virt⁹ ẽ. Quid aũt eſt iuſticia niſi tacita
nature ꝯuẽtio. in adiutoriũ multoꝝ adinuenta Juſticia
nõ nr̃a cõſtitutio. ſꝫ diuina lex ẽ ꝛ vinculũ ſocietatꝭ hũane In
hac ãtñ exiſtimam⁹ q̃d expediat. expedit illa q̃cq̃d dictauerit
¶Iſtud eſt vltimũ ꝛ p̄ncipale capl'm huius toti⁹ libelli Senece. In quo
determinaꝛ de vltima virtute cardinali. ſcꝫ iuſticia. Et diuiditur in duas
ꝑtes In p̄ma ꝑte ponit Sen̄. definitionẽ iuſticie. In ſcđa ꝓprietates ꝛ offi
cia iuſticie. ibi. Quiſquis ergo hanc ꝛc̃. In p̄ma parte innuiꝛ p̄mo ꝙ iuſti
cia ſit virtus. Secũdo cuiuſmodi virtus ſit iuſticia. Tercio ꝙ ipſa eſt vti
lis. ꝛ illa patent in textu ſcđm ordinẽ. Anteq̃ȝ de his in ſpeciali aliquid di
cetur p̄mittenda ſunt quedã generalia ꝓ noticia ſequentiũ habenda. Et
ſunt quattuor. p̄mũ ꝙ iuſticia reſpicit ea que fiunt in cõicationibꝫ huma/
ne vite. vt dͬ ꝑhus. v. ethycoꝝ. Similiter magiſter hic in littera. quando
dicit ꝙ ipſa ſit repta in adiutoriũ multoꝝ. Quicq̃d eñ ratio licitũ eſſe di/
ctat. hoc ꝓſequendũ eſt. ꝛ recta ratio dictat in humanis cõitatibꝫ vite ne/
ceſſarijs equalitatem ꝛ equitatẽ. ergo merito equitas ſeruanda ẽ. que pro
priũ obiectũ eſt iuſticie. Secũdũ p̄ncipale eſt in quo ꝯſiſtit iuſticia. ꝛ quis
ꝓprius eius actus eſt. Proprius eñ actus ipſius eſt reddere vnicuiq̃ȝ qđ
ſuũ eſt. Nam materia iuſticie eſt opatio exterioꝝ ſcđm ꝙ ipſa vel res que
ꝑ eam agiꝛ fit reſpectu alterius. Propriũ eñ cuiuſcũq̃ȝ eſt qđ ſibi daꝛ ſcḿ
equalitatẽ ꝛ ꝓportionez iuſticie. ergo ꝓprius actus iuſticie eſt reddere vni/
cuiq̃ȝ qđ ſuũ eſt. Terciũ eſt de q̃ditate ipſius iuſticie. Unde ipſa ſic noti
ficaꝛ ſcḿ Ambro. in li. de officijs. Eſt que vnicuiq̃ȝ reddit qđ ſuũ eſt. alie
nũ non vendicat. vtilitatem ꝓpriã negligit vt cõem equitatem cuſtodiat.
Item ſcḿ beatũ Tho. in ſecũda ſecũde. q. lviij. ſic definitur. Eſt conſtãs ꝑ/
petuaq̃ȝ volũtas vnicuiq̃ȝ qđ ſuũ eſt tribuens. Sil'r a ꝑho. v. ethycorum.
Eſt habitus ſcđm quẽ aliquis diciꝛ opatiuus ſcđm electionem iuſti

Quiſquis ergo hanc ſectari deſideras. primo deū time ꝛ eū ama vt ameris ab eo. Amabilis aūt eris deo ſi in hoc illū imitaberis vt omibꝫ velis prodeſſe. nulli nocere. ꝛ tūc cūcti ap/pellabūt te viꝝ iuſtū. ꝛ oēs te ſequent. venerabunt ꝛ diligent.

¶ In hac parte Seneca ponit ptē executiuā ponendo ꝓprietates ꝛ officia iuſticie. dicēs pmo ꝙ ſecutoꝛ iuſticie pncipalr dꝫ timere deū. Vn̄ Prouerbio. xxiij. In timoꝛe dn̄i eſto tota die. Nā initiū ſapiētie eſt timoꝛ domini. Eccī. i. Nā timoꝛ dn̄i vt ibidē dicit. glīa ꝛ gloꝛiatio ꝛ leticia ē. Ideo deū p omibꝫ timere debem⁹ vt amemur ab eo. vn̄ Catho. Si deus eſt animus nobis vt carmina dicūt. Hic tibi pꝛecipue ſit pura mente colendus. Ille aūt amabilis erit deo q̇ imitat eū in hoc vt omibꝫ ꝓficuus velit eſſe ꝛ nulli damnū inferre. qđ ſi quis fecerit omēs hoīes appellabūt eū viꝝ iuſtum ꝛ perfectum. ꝛ omēs ſequētur ꝛ amabūt eum

Iuſtus vt ſis nō ſolū non nocebis. ſed etiā nocētes ꝓhibebis. nā nulli nocere nō ē iuſticia. ſꝫ alieni abſtinentia. Ab his ergo incipe. ꝛ nō deſeras niſi ad maioꝛa proueharis. Etiam aliena ablata reſtitue. Raptoꝛes quoqꝫ ipſos ne ab alijs timēdi ſint caſtiga ꝛ pꝛohibe ꝛ coerce

¶ Hic Seneca ponit alia officia iuſticie dicēs. ꝙ nō ſolū in h̄ ꝯſiſtit iuſti/cia vt nulli noceas. ſꝫ etiā vt ꝓhibeas nocētes. Nā nulli nocumētū infer/re ꝓprie dicta nō ē iuſticia. imo requirit cuſtodia ab alienis malis. ergo ab his documētis debes incipere ꝛ nō ceſſare donec ad maioꝛa ꝓuchar̄ Etiam nō ſolū aliena ablata reſtituere debes. imo etiā inuēta q̄ fuerūt poſſeſ/ſa ꝛ relicta. vt đt b. Thomas. in ſcđa ſcđe. q. lxvi. Et caſtigare ꝛ ꝓhibere ipſos raptoꝛes ne ab alijs hominibꝫ ſint formidādi. qꝛ in hoc conſiſtit pꝛoprius actus iuſticie. vt viſum eſt

Ex nulla vocis ambiguitate ꝯtrouerſiā nectas. ſed animi qualitatē ſpeculare. nihil ſibi interſit an affirmes vel neges. De religione ac fide ſcias agi vbicūqꝫ de veritate tractat. Nā etſi deus iureiurādo inuocet. ꝛ inuocāti teſtis nō erit. tn̄ inde non tranſeas veritatem nec iuſticie tranſſileas legem.

¶ Hic Sen̄. ponit alia officia ad habitū iuſticie ꝑtinētia Et vult p°ꝙ hō iuſt⁹ de dubio ſmōe diſceptatōnē facere nō dꝫ. h̄ idē Catho ī ſuis dogmatibꝫ. Iratus de rē incerta contendere noli Nam hoc ꝓpꝛium ē ſtultoꝛum: vt dicitur Prouerbioꝛum. xviij. capitulo. Labia ſtulti immiſcent ſe rixis et os eius iurgia pꝛouocat. Et ſubdit Seneca. ꝙ q̄litatē animi inſpicere dꝫ iuſt⁹. ſic vicꝫ ꝙ ſit īſpectatoꝛ bonoꝝ moꝝ Et ſcire debes ꝙ iſte tractat⁹

eſt de religione ⁊ fide. ideo ſeruanda ē vbicūq; tractat᷑ de veritate. ⁊ ſi deū in iureiurādo inuocaueris. ⁊ nō tibi teſtis fuerit. ꝓpterea nō debes ꝑtranſire veritatē nec ſtatutū iuſticie Nā poſt deū ipſa veritas colēda eſt. vt vult Pithagoras q̄ ſola deo hoīes ꝓximos facit. Ideo Phus Empedocles inquit. Caue ab his q̄ veritatem nō ſeruant. ideo nunq̄ recedere debes a lege veritatis nec iuſticie

Nō ſi aliqñ coarceris mēdacio vti. vtere nō ad falſi ſed ad veri cuſtodiā. Et ſi ꝯtigerit veritatē mēdacio redimere. non mentieris ſed potius excuſabis. q: vbi honeſta cā eſt. iuſtus ſecreta non prodit. tacenda eñi tacet. ⁊ loquēda loquitur.

¶ Hic Seneca ponit alia officia ad habitū iuſticie ꝑtinentia. volens ꝙ ſi aliqñ ꝯpulſus fuer᷑ aliqñ frui mēdacio. vti eo debes ad ꝯſeruatōnē veri et non falſi. nā ad iuſticiā nos nati ſum᷒. vt dr̄ Tul. in li. i. Nihil pſtantius q̄ꝫ intelligi nos ad iuſticiā eſſe natos. nō eñi opinione ſed natura ius inſtitutū ē. cū āt iuſt᷒ dr̄ q̄ſi ius ſeruās mēdacio vti dꝫ ad ꝯſeruatōnē veri ſermonis. ⁊ nō ꝓpter vtilitatē mēdacij. vt ſic veritati falſitas famulari cogatur. Iuxta illud Horatij in arte poetica. Atq; ita mentitur ſi veris falſa remiſcet. Mendaciū āt ſm ſe malū ē ⁊ fugiēdū. Si āt ꝯtigerit nos vti mēdacio ꝓpter vtilitatē ꝓximi ⁊ nō ꝓpter deceptōnē vl' gr̄a lucri mēdaciū prauū non ē. ⁊ ſi hō iuſt᷒ nō manifeſtat ſecreta iuſtus dicit᷑. Sed fatui faciūt oppoſito mō. de q̄b; Alanus. Stultior ē ſtulto q̄ mandat balſama cribro Et verbis pleno verba tacenda viro.

At illi alta ē pax ⁊ ſecura etiā trāq̄llitas. vt dum illi a malis vincūtur. ab iſtis āt mala vincāt᷑. Hec ergo ſi ſtudere curaueris letus ⁊ intrepid᷒ finē tui curſus expectabis. triſticiaꝫ huius mūdi hilaris deſpicies. ⁊ tumultuoſa expectabis q̄etus ⁊ ad extrema ſecurus ꝓperabis

¶ Hic ꝯñr oñdit Señ. ꝙ ſumma reqes ⁊ alta pax ſeu ſecura tranq̄llitas illi hōi exiſtit videlicꝫ iuſto. q̄ tacēda tacet ⁊ loquēda loq̇t᷑. Et cū mali homines ſupant᷑ a malis. tūc ipſe oīa ſupat mala. Ex̄ g̃ infert Señ. Si iuſt᷒ curā habuerit in ſtudēdo ⁊ retinēdo ea q̄ dicta ſunt de iuſticia. iſte tut᷒ et letus expectare pt̄ terminū ſue vite. ⁊ oīa hui᷒ mūdi refutat. videlicꝫ triſticiam ⁊ tumultuoſa ſuſtinet ⁊ gradiet᷑ tut᷒ ad extrema vite ſue. Nam iuſticia ſm Mercuriū ē vocatio dei. Cū aūt illa duo officia retinet que ponit Lactan. in li. de vero cultu dei. videlicet ꝯiungi deo ⁊ hōi (ꝑmū videlicet deo ꝯiungi religio nūcupat᷑. Scd̄m aūt humanitas eſt) ſecure ⁊ hilariter ſperare poteſt ad extrema iudicia ꝓpter iuſticiam homo.

¶ De menſura et moderatione prudentie

Is ergo ꝯſtitutionib; he q̄ttuor ꝟtutū ſpēs ꝑfectū te fa

ciunt virum ſi menſurã rectitudinis hax equo viuẽdi fine ſer
naueris. Nam ſi prudentia terminos ſuos excedat. callid⁹
pauidus. inueſtigator latentiũ qualiũcunqꝫ. noxiaꝝ oſtenta/
tor vocaberis. inimicus. timidus. ſuſpicioſus. attẽtus. ſemꝑ
aliquid timens. ſemꝑ aliqđ querens. ſemꝑ aliqđ exiſtimans.
Et ſubtiliſſimas ſuſpicatões tuas ad reprehenſionẽ alicuius
impingens. admiſſo notaberis digito. aſtu plenus verſipel/
lis. ſimplicitatis inimicus. contemplatorqꝫ culpaꝝ. ⁊ poſtre
mo vno noĩe a cunctis malus vocaberis homo.

Poſtqꝫ autor determinauit ſpecifice ⁊ ſingulatim de quattuor virtu
tibus cardinalib⁹. videlicꝫ de prudentia. magnanimitate. ꝯtinentia. ⁊ iu/
ſticia. Hic ꝯſequenter ponit epilogatõem haꝝ virtutum. ⁊ hoc propter
meliorem habendã memoriam. Et primo ponit recapitulatõem pruden/
tie. Scđo magnanimitatis. Tercio ꝯtinentie. Quarto iuſticie Partes
patebunt ꝑ ordinem in proceſſu littere. Epilogando đt ſic. His ergo in
ſtitutionib⁹ ⁊c. quaſi diceret ꝙ ille quattuor virtutes cardinales cũ offi/
cijs earũdem faciunt te virum felicem ⁊ ꝑfectum. ⁊ hoc eſt veruꝫ ſi viues
ſm menſuram rectitudinis. Unde Seneca in epiſtola. lxxxviij. ad Lu/
cill. ſic inquit. Hoc optimũ habet in ſe generoſus animus ꝙ excitatur ad
honeſta. magnaꝝ rerum ſpem ad ſe vocat ⁊ attollit. docileſqꝫ natura nos
edidit. ſed ratõnem imꝑfectam dedit. que virtutibus ⁊ ſcientijs perfici
pt. A virtutib⁹ eñ mores fiũt. morib⁹ virt⁹ ꝑficit. vt đt Policrates. li. v.
Et Auguſti. de ciui. dei. li. ij. caplo. xxi. narrat iſtũ ꝟſum. Morib⁹ anti/
qs res ſtat romana viriſqꝫ. Qui verſus nihil aliud ptẽdit niſi ꝙ ille q mo
dum ſeruat in virtute ⁊ ꝑſeuerat oĩa bñ regit. qui aũt amator cupit eſſe
virtutis ſpeculat ne terminos excedat ipius. qꝛ q excedit terminos pru/
dentie ille erit callid⁹ ⁊ etiã pauidus. vt ptꝫ in lr̃a. Et poſtremo ab oib⁹
hominib⁹ vno noĩe peruerſus homo dicetur.

In has ğ maculas prudẽtia imoderata ꝑducit Quicũqꝫ in
ea mediocrit laute ꝑſiſtit nec obtuſuꝫ hꝫ in ſe aliqđ nec ꝟſutũ

Hic ꝯñr Sene. ꝯcluſiue oſtẽdit ꝙ ſi qs ĩmoderatã prudẽtiã ſequit il
le ſciat ꝙ in has maculas. i. in hec vicia iã dicta labit. Qui aũt mediocrit
in ea ꝯſiſtit. hoc ẽ modũ ſeruauerit ille nihil verſutũ nec obtuſum hꝫ. Nã
ſpa. vt đt Platin⁹ phs in li. quẽ ſcripſit de morib⁹. ẽ ad rõem norma que
agit ⁊ cogitat ſingula ꝑſeuerare. ac nihil pter rectũ facere velle humanis
actib⁹ atqꝫ diuinis arbitrijs prouidere.

¶ De moderanda fortitudine.

Agnanimitas aũt ſi extra modũ ſuũ ſe extollat faciet

viꝝ minacē inflatū turbidū inq̄etū Et in quaſcūq̄ extollētias dictoꝝ aut factoꝝ neglecta honeſtate feſtinū. Qui momētis oībꝫ ſupcilia erigēs vt beſtiarius etiā deridendus. Nā quieta excitat. alium ferit. alium fugat

¶ Hic Sene. ponit recapitulatōem magnanimitatꝫ. volēs. ſi q̄s aūt extra modū ſe extollat tūc ipa facit virū ſupbū. Supbus aūt ē ille q̄ videri cupit Efficit etiā virū minacē ⁊ iratū. Irato aūt ſp ineſt anguſtia ⁊ furor vt inquit Virgi. li. ij. Totā mentē pcipitat ira aīm pturbat ⁊ ſenſum nō pmittit diſcernere veꝝ. vt dt Catho. Impedit ira animū ne poſſit cernere veꝝ. Et etiā virū inq̄etū facit ⁊ repentinū vel velocē in quaſcūq̄ extollentias dictoꝝ vel factoꝝ. poſtpoſita oīni honeſtate. Qui aūt modū non ſeruat ille ſp deridet ⁊ ſubſannat alios. mouēdo oculos ſuos ꝓpter curioſitatē. Ideo ipe deridēdus ⁊ ſubſannādus ē tanq̄ crudelis homo

Sꝫ q̄uis audax ipugnator ſit. tū multas extra ſe violētias ferre nō poterit. ſꝫ miſeꝝ obtinet finē aut erūnoſum derelinq̄t

Mēſura ꝙ magnanimitatis ē nō timidū eē hoīeꝫ nec audacē.

Hic cōplet dictū ſuū de magnanimitate Dicēs ꝙ q̄uis magnanimꝰ ſit audax inuaſor tū nō pt ferre multa ardua corpis extra ſe. ſi excedat modū magnanimitatis. quē ſi trāſgrediat obtinet miſerrimū finē. hoc ē miſerabilē mortē. Aut poſt ſe dimittit erūnoſam recordatōem ſeu memoriam ꝓpterea infert Seneca ꝙ regula ⁊ modꝰ ⁊ mēſura magnanimitatꝫ ē non nimis timidū eē hoīem nec nimis audacē nec pſumptuoſuꝫ. ſꝫ mediū modū habere. ex q̄ virtꝰ in medio ꝯſiſtit. vt dt phs in ethi. Nempe ipa veritatē pdicat. iudices falſos redarguit ⁊ oīm ꝟtutū gn̄a ad ſalubꝛē portū deducit. Quapropter oēs ꝟtutes ſunt ſine ꝟtute ſi magnanimitas comes nō fuerit. Nihil em̄ fortitudo aut audacia virtus inexptū linquet. vt inquit Oui. in li. de ponto. Oīa deficiūt. animꝰ ſolus oīa vincit. ſꝫ oīa cogitat ⁊ oīa tēperat. vt dt Oui. ibidē. Ideo in libro. x. metamorphoſeos ſic ait. Audentes deus ipe iuuat. vñ etiā Virgi. in. x. Audentes fortuna iuuat timidoſq̄ repellit. Et ergo pre oībꝫ magnanimitas ē ſeruāda et retinenda. ⁊ hoc cū modo ⁊ regula ⁊ nō exceſſu

¶ De modo temperantie

Ontinētia deinde his terminis te aſtringat. caue ne ſis parcꝰ. ne ſuſpicioſe ⁊ timide manū ꝯtrahas Nec nimis q̄q̄ ſpem ponas. nā talis ⁊ tanta circūfuſa putrebit integritas. Hac ergo mediocritatis linea ꝯtinētiā obſeruabis vt nec voluptati deditus pdigus ⁊ luxurioſus appareas. nec auara tenacitate ſordidus aut obſcurus exiſtas

Hic Seneca ponit recapitulatōem tercie ꝟtutis cardinaƚ videlicʒ cōtinentie. Dicēs ꝙ ꝯtinētia facit te virū ꝟtuoſum his officijs ⁊ terminis q̄ duo ſunt. Primū officiū ē. ꝙ tu ꝯtinēs parcꝰ eē nō debes. hoc ē tenax in rebꝫ dandis. Et rōem ſubiūgit ne doloſe ⁊ auide manū claudas. Ille aūt parcꝰ dr̄ q̄ retinet quicq̄d poſtulat vſus. videlicet q̄ exponit vbi nō ē exponendū. ⁊ retinet vbi ē dandū. meliꝰ aūt ē dare q̄ȝ accipe. vt dr̄ phūs in ethi. Scdm̄ officiū. tu ꝯtinens magnā ſpem nō debes ponere in nūmis. hoc ē in diuitijs. Et rōem annectit. nō integritas pecunijs circūdata annihilabit. iō nulla certa ſpes ponēda ē in ipis. vñ Virgi. iiij. eneidos. Heu heu miſeꝝ nuſq̄ȝ tuta fides. iō Innoceñ. papa inquit. O pater q̄d ꝓſunt tibi diuiti e glorie ⁊ leticie cū hoīem a morte nō liberāt. a verme nō defendunt a febre nō eripiūt. Ecce q̄ iā glorioſus ſedebat. nūc hic ſpretꝰ iacet in tūba. Et ſubdit ꝙ tu ꝯtinēs cuſtodire debes ⁊ reſeruare ꝯtinētiā hac linea mediocritatꝫ. hoc ē hac regula recta. ne voluptati ſis ſubditꝰ Nec etiā videaris ꝓdigꝰ. hoc ē inutilis diſpēſator bonoꝝ. Nec etiā luxurioſus. luxuria eñ corpus ⁊ aīam maculat. Nec exiſtas ſordidus auara cupiditate. q̄a ipa inſatiabilis eſt. vt viſum eſt ſupra caplo prudentie.

¶ Qualiter ſit moderanda iuſticia.

Uſticia poſtremo eo mediocritatis tenore regēda eſt ne ductu leui īmotā animi rōeȝ negligētia ſubſequaƚ dū nec de magnis neq̄ȝ de minimis errantiū vicijs corrigēdi curā geras. ſȝ licentiā peccādi alludētibꝫ tibi blāde. vel illudētibꝫ ꝓterue ꝑmittas. Neq̄ȝ rurſum nimia rigiditate ⁊ aſperitate nihil venie aut benignitatis reſeruans. humane ſocietati durꝰ appareas. Iſta ergo amabilis iuſticie regula tenēda eſt vt reuerētia diſcipline eiꝰ neq̄ȝ nimia negligentia cōmunitate deſpecta vileſcat. Neq̄ȝ ſeuiori atrocitate diuturna. gratiam humane amabilitatis amittas

Poſtq̄ȝ Señ. poſuit recapitulatōem magnanimitatꝫ ⁊ prudētie ⁊ cōtinētie. Hic ꝯñr ponit epilogatōem q̄rte ꝟtutis. ſcʒ iuſticie. q̄ vltima ē inter ꝟtutes cardinales. vt ṗus patuit. Docēs quō ⁊ q̄liter ipa regēda ſit videlicʒ tenore mediocritatꝫ. Et rōnem ſubiūgit. ne ipa iuſticia recipiat negligētiā in īmotā rōem animi neq̄ȝ de magnis neq̄ȝ de paruis curā gerendo. Et h̄ iō. q2 iuſticia ex lege fit Lex aūt ſcriptū ē ius aſſerēs honeſtū ꝓhibens ꝯtrariū. Ideo ſubdit ꝙ licētiā peccādi tibi blande alludētibꝫ. i. cōplacētibꝫ. ⁊ ꝓterue inſurgētibꝫ nō ꝑmittat. ſȝ curā gere puniēdi criminа. tñ cū benignitate ⁊ humilitate. Quare dr̄ Orati. in eplis Nemo adeo ferus ē vt nō miteſcere poſſit. Sene. in libro. ij. de clemeñ. Ois benignitas appropriate ꝓpriū ſapiētis ē dare libēter. nā humanā benignitatē ſua

det. cū oēs vniꝰ nature ſimus ꝙobrē pre oībꝫ opa benignitatis ⁊ pietatis
ſunt exhibēda. iō reſeruare debemus benignitatatē. ⁊ nō aſperitatē nimiā.
necꝫ crudelitatē. qꝛ meliꝰ ē nimiū habere de miſericordia ꝙ de ſeueritate
et crudelitate. Et rōem annectit. ne videaris ꝯteruus humane ſocietati
Ergo iſta regula amabilit̄ iuſticie ē tenēda vt reuerētia diſcipline eiꝰ. Et h̄
iō. ne ipa vileſcat q̄ſi deſpecta ꝓpter nimiam familiaritatē ⁊ cōitatē negli
gētie. nec etiā amittas grām amabilitatꝫ ꝓpter nimiā crudelitatē diurnā

¶ Concluſio premiſſoꝝ.

I q̇s ergo vitā ſuā ad vtilitatē nō tm̄ ꝓpriā ſꝫ multoꝝ
inculpabilit̄ aſſiſtere deſiderat. hāc p̄dictaꝝ ꝟtutū pre
clarā formulā p̄ q̄litatibꝫ tēpoꝝ. locoꝝ. ꝑſonaꝝ. atqꝫ cauſarū
eo mediocritatꝫ tramite teneat. vt velut in q̇dā vehiculo ſum
mitatꝫ aſſiſtēs q̄ſi ꝑ obrupta extrinſecꝰ p̄cipitia ruentē mentē
cōpos ipe deuitet inſaniā aut deficientē ꝯtemnet ignauiam.

Hic dn̄r Seū. ſubdit ꝯcluſionē oīm p̄dictaꝝ ꝟtutū cardinaliū. Di
cens. ſi tu deſideras modū viuendi ⁊ inculpabilit̄ manere in vita tua. nō
tm̄ ꝓpriā vtilitatē. ſꝫ multoꝝ affectes. hāc p̄clariſſimā formulā haꝝ p̄di
ctaꝝ virtutū obſeruabis mediante illa via. videlicꝫ vt mediū ſꝑ retineas.
Et aſſiſtēs tāqꝫ in q̇dā vehiculo ſummitatis. hoc ē in ꝓpugnaculo altitu
dinis. vt in humanis ꝯuerſationibꝫ mentē ꝑ iprouiſa ruentē negotia vale
as ꝑſpicere. Et etiā vt tu ipe potēs ſpernes ſuꝑbiā ⁊ ꝯtēnes ignauiā. h̄
ē ſtulticiā. Nā treminꝰ bonus in ſuꝑbia ⁊ ignauia nō ꝯſiſtit. teſte ſcriptu
ra ſacra. Cū aūt p̄ceſſores noſtri bonū optarūt. g̊ ⁊ nos optare debemꝰ
vn̄ Cicero in tuſculanis queſtionibꝫ. li. v. Stoici finē bonoꝝ aſſentiunt
ꝯgruū nature ⁊ cū eo laudabilit̄ viuere Nā teſte Apuleio in li. de deo So
cratis Nihil apud deū rectiꝰ ē ꝙ vir aīo ꝑfectꝰ ⁊ bonꝰ q̇ alijs antecellit
Quare dt̄ Oui. in de arte. Diſce bonas artes moneo romana iuuētus.
Nō tm̄ trepidos vt tueare reos. Quare etiā dt̄ Perſiꝰ. Diſcite ⁊ o miſe
ri ⁊ cauſas cognoſcite rerū. Quid ſumus. ad q̇d nā futuri gignimur ⁊c.
Oīm em̄ artiū ars viuēdi ē diſciplina. vita em̄ ipfecta ē inhoneſta. ꝑ has
em̄ q̄ttuor ꝟtutū ſpēs fit honeſta q̄ legibꝫ circūfulcite ſunt. q̇bꝫ mediātibꝫ
hō recte viuere p̄t. Caueat g̊ hō ne ꝟtutes diſcere ceſſet. vn̄ Petrus de
riga in biblia verſificata Te decet hic vt eas feſtino currere greſſu. Vir
tutū ſꝑ ad meliora celer. qꝛ hō vt inquit doctiſſimꝰ Varro in ſuis ſentē
tijs. ad h̄ natꝰ ē vt ꝑficiat in moribꝫ. Studeat g̊ q̇ſqꝫ ꝗ in ꝟtutibꝫ ⁊ mo
ribꝫ abūdet. cū aſſiduitas opeꝝ a moribꝫ manat. vt inq̇t Seneca in ep̄la
q̄dragesima ad Lucillū. vbi ponit moris deſcriptōem. dicens. Mos eſt
mētis habitꝰ ex q̊ opeꝝ aſſiduitas manat. gaudiū em̄ in ipis ꝯſiſtit. Et
etiā vt inquit Lactantiꝰ in libro de ꝟo cultu dei. Virtutes ad beatā vitā
ꝑducūt. quā nobis dignet̄ ꝯcedere q̇ in ſecula ſeculoꝝ ē bn̄dictꝰ. Amen.

Poſt virtutis opus verba ſequatur opus.

¶ Epiſtole Senece ad Paulũ. ⁊ Pauli ad Senecã.

Hieronymꝰ in libro de viris illuſtribꝫ de Seneca ſic ſcribit

Ucius Anneus Seneca cordubẽſis Fontonici ſtoici diſci-
pulus ⁊ patruus Lucani poete cõtinentiſſime vite fuit Quẽ
nõ ponerẽ in cathalogo ſanctoꝝ niſi me ille ep̃le ꝓuocarent q̃
legunt̃ Pauli ad Senecã. ⁊ Senece ad Paulũ In q̇bꝫ cũ eẽt
Neronis magiſter ⁊ illiꝰ tp̃is potẽtiſſimꝰ. optare ſe dĩt eius eẽ loci apud
ſuos cuiꝰ ſit Paulus apud chriſtianos. Hic ante bienniũ q̃ꝫ Petrus et
Paulus martyrio coronarent̃. a Nerone interfectus eſt

Seneca ad Paulum.

Seneca Paulo ſalutẽ. Credo tibi Paule nũciatũ q̇d heri de te cũ Lu-
cilio nr̃o de apocriſis ⁊ alijs rebꝫ ſermonẽ habuerimꝰ. Erãt eñ q̇dã diſci-
plinaꝝ tuaꝝ comites mecũ. nã in ortos ſaluſtianos ſeceſſeramꝰ. q̊ loci oc-
caſione noſtri alio tendẽtes. Hi de q̇bꝫ dixi viſis nobis adiũcti ſunt Cer-
te ꝙ tui p̄ſentiã optauimꝰ. ⁊ hoc ſcias volo libello tuo lecto. i. de plurimis
aliq̇bꝫ litteris q̃s ad aliquã ciuitatẽ ſeu caput ꝓuincie direxiſti. mira ex-
hortatõe vitã moralẽ ꝯtinẽtes vſq̃ꝫ refecti ſumꝰ. quos ſenſus nõ puto ex
te dictos. ſꝫ ꝑ te. certe aliq̃ñ ex te ⁊ ꝑ te. Tanta eñ maieſtas eaꝝ ẽ reruꝫ.
tantaq̃ꝫ generoſitate callens. vt vix ſuffecturas putem etates hoĩm q̇bꝫ
inſtitui. vt nõ dicã ꝑfici. poſſint. Bene te valere frater cupio.

Anneo Senece Paulus

Litteras tuas hilaris heri accepi. ad q̃s ſtatim reſcribere potui ſi pre-
ſentiã iuuenis quẽ ad te erã miſſurus habuiſſem Scis eñ qñ. ⁊ ꝑ quẽ. ⁊
q̊ tp̃e. ⁊ cui q̇d dari cõmittiq̃ꝫ debeat. Rogo ĝ nõ putes neglectũ. dũ ꝑ-
ſone q̃litatẽ reſpitio. Sꝫ ꝙ litteris meis vos bñ acceptos alicubi ſcribis.
felicẽ me arbitror tanti viri iudicio Neq̃ꝫ eñ diceris cenſeor zophiſta ma-
giſter tanti ṗncipis oĩm. niſi qꝛ vere diceris. Opto te diu bene valere.

Seneca Paulo

Quedã volumina ordinaui ⁊ diuiſionibꝫ ſuis ſtatũ eis dedi. ea q̊q̃ꝫ ce-
ſari legere ſum deſtinatꝰ. Si mõ ſors ꝓſpere annuerit vt nouas aures af-
ferat. eris forſan ⁊ tu p̄ſens. Sin al̃s reddã tibi diẽ vt hoc opus inuicem
inſpiciamꝰ. ⁊ poſſem nõ p̄us edere ei hanc ſcripturã niſi p̄us tecũ ꝯferrẽ.
ſi mõ ĩpune h̃ fieri potuiſſet vt ſcires nõ te p̄teriri. Uale paule chariſſime

Anneo Senece Paulus.

Quotienſcũq̃ꝫ litteras tuas audio. p̄ſentiã tui cogito. nec aliud exiſti-
mo q̃ꝫ oĩ tẽpore te nobiſcũ eſſe. Cũ ṗmum itaq̃ꝫ venire ceperis. inuiceꝫ
nos ⁊ de proximo videbimus. Bene te valere opto

Seneca Paulo.

Nimiũ tuo angimur receſſu. Quid eſt q̃ te res remotũ faciunt. Si in-
dignatio dñe ꝙ a ritu ⁊ ſecta veteri receſſeris ⁊ alio rſum ꝯuerſus ſis. erit
poſtulandi locus. vt rõne factum nõ leuitate hoc exiſtimet. Uale.

Senece et Lucilio Paulus

De his q̃ mihi ſcripſiſtis nõ licet arũdine ⁊ attramẽto eloq̇. quaꝝ alte-
ra res notat ⁊ deſignat aliq̇d. altera euidẽter oſtẽdit. p̄cipue cũ ſciã inter

vos eē. hoc ē apud vos ꝛ in vobis q̄ me intelligāt. Honoꝛ oībꝫ habēdus ē. tāto magis q̄ꝫto indignādi occaſionē captāt. q̄bꝫ ſi patiētiā dem⁹ oīmō eos quaqꝫ ꝑte vincem⁹. ſi mō ſint q̄ penitentiā ſui gerant. Bene vale.

Anneus Seneca Paulo et Theophilo.

Profiteoꝛ bn̄ me acceptū lectōne lrāꝝ tuaꝝ. quas galathis. corinthijs et achaicis miſiſti. ꝛ ita inuicē viuam⁹ vt ꝛ iā cū honoꝛe diuino eas ceperim. Spūs em̄ ſctūs in te ſup̄ excelſos ꝛ ſublimioꝛes ſatis venerabiles ſenſus exp̄mit. Vellē itaqꝫ cū res eximias ꝓferas vt maieſtati eaꝝ cultus ſermonis nō deſit. Et ne q̄d tibi frater ſubripiā aut ꝯſcie mee delrā. ꝯfiteoꝛ Auguſtū ſenſibꝫ tuis ꝑmotū. cui ꝑlecto v̄tutis exoꝛdio iſta vox fuit mirari eū poſſe. vt q̄ legittime ībut⁹ nō ſic talia ſentiat. Cui ego reſpōdi ſolere deos oꝛe innocētiū effari. haud eoꝝ q̄ ꝑuaricari doctrina ſua q̄d poſſint. Et dato ei exēplo vaticini hoīs ruſticuli. cui cū viri duo apparuiſſent ī agro rheatino. q̄ poſtea Caſtoꝛ ꝛ Pollux ſtꝫ noīati. īſtruct⁹ ſatꝫ videt̄ va.

Paulus ad Senecam.

Licet nō ignoꝛē ceſarē noſtꝝ reꝝ admirādaꝝ ſi qn̄ deficiet. amatoꝛē eē ꝑmitte tn̄ inde te nō ledi. ſꝫ admoneri. Puto em̄ te grauiter feciſſe q̄ et in noticiā ꝑferre voluiſti qđ ritui ꝛ diſcipline ei⁹ ſit ꝯtrariū. cū em̄ ille gētiū deos colat. q̄d tibi viſum ſit vt hoc ſcire eū velles nō video. niſi nimio amoꝛe meo facere te hoc exiſtimo. Rogo de futuro ne id agas. cauendū ē em̄ ne dū me diligis. offenſam dn̄e facias. cui⁹ q̄dē offenſa neqꝫ oberit ſi ꝑſeuerauerit. neqꝫ ſi nō ſit ꝓderit. Si eſt regina nō indignabit̄. Si mulier eſt offendetur. Bene vale

Seneca ad Paulum.

Scio te nō tā tui cauſa ꝯmotū litteris q̄s ad te de editōe ep̄laꝝ tuaꝝ ceſari feci. q̄ꝫ nature reꝝ. q̄ ita mētes ab oībꝫ artibꝫ ꝛ moꝛibꝫ rectis reuocat vt nō hodie admirer. quippe vt is q̄ multis documētis hoc iā notiſſimū habeā. Igit̄ noue agamus. vt ſi q̄d facile in p̄teritū factū eſt veniā irrogabis. Miſi tibi librū de verboꝝ copia. Vale Paule chariſſime

Paulus Senece.

Quotieſcūqꝫ tibi ſcribo ꝛ nomē meū tibi ſubſecūdo. grauē ꝛ ſecte mee incōgruentē rē facio. Debeo em̄ vt ſepe ꝓfeſſus ſum. cū oībꝫ oīa eſſe. Et id obſeruare in tuā ꝑſonā qđ lex romana honoꝛi ſenatus ꝯceſſit. perlecta epiſtola vltimū locū eligere. ne cū apoꝛea ꝛ dedecoꝛe cupiā efficere quod mei arbitrij fuerit. Vale deuotiſſime magiſter.

Seneca ad Paulum

Aue mi Paule chariſſime. Putas ne me haud ꝯtriſtari ꝛ nō luctuoſum eē q̄ de innocētia noſtra ſubinde ſuppliciū ſumat̄. De h̄ q̄ tā duros tāqꝫ obnoxios nos reatui oīs ꝑplus iudicet. putans a nobis effici quicq̄d in vrbe ꝯtrariū ſit. Sꝫ feram⁹ equo aīo ꝛ vtamur foꝛo qđ ſoꝛs ꝯceſſit. donec inuicta felicitas finē malis īponat. Tulit ꝛ priſcoꝝ etas Macedonē Philippi filiū. Et poſt Dariū Dionyſiū. noſtra q̄qꝫ Gayū ceſarē. q̄bus quicq̄d libuit licuit. Incendiū vrbs romana manifeſte ſepe vnde patiat̄ ꝯſtat. Sꝫ ſi effari humilitas humana potuiſſet q̄d cauſe ſit ꝛ īpune in his tenebris loq̄ liceret. tā oēs oīa viderēt chriſtiani ꝛ iudei. q̄ſi machinatoꝛes

FREIE UNIVERSITÄT BERLIN UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK

incendij ſupplicio affecti fieri ſolẽt. Graſſator iſte quiſquis ẽ. cui volũtas carnificina eſt ⁊ mendaciũ velamentũ tꝑi ſuo deſtinatꝰ ẽ Et vt optimus quiſqꝫ vnũ ꝓ multis donatũ ẽ caput. ita ⁊ hic deuotus ꝓ oĩbus igni cremabitꝛ. centũ triginta due domꝰ. inſule quattuor. ſex dieb arſere. ſeptimꝰ pauſam dedit. Bene te valere frater opto.

Seneca ad Paulum

Aue mi Paule chariſſime. Si mihi nominiqꝫ meo vir tãtus ⁊ ad id electꝰ oĩb modis. nõ dico fueris iũctus. ſꝫ neceſſario mixtꝰ actũ erit de Seneca tuo. Cũ ſis igitꝛ vertex ⁊ altiſſimoꝝ oĩm montiũ cacumẽ nõ vis ita latere. ita ſim tibi ꝓximꝰ vt alter tuus deputer. Haud itaqꝫ te indignũ ꝑma facie epl̃aꝝ nominãdũ cenſeas. ne tentare me q̃ꝫ ludere videar. Quippe cũ ſcias ciuẽ te eẽ romanũ. Nã q̃ meꝰ tuus apud te locus q̃ tuꝰ velim vt meus. Vale mi Paule chariſſime. Datũ. x. Kal. Aprilis. A ꝓuinciano ⁊ Capitone conſulibus

Seneca ad Paulum

Allegorice ⁊ enigmatice multa a te vſqꝫ quaqꝫ opa colliduntꝛ. Et iõ rerũ tanta vis ⁊ muneꝝ tibi tributi nõ ornamẽto verboꝝ ſꝫ cultu q̃dã decoranda ẽ. nec verere qđ ſepius dixiſſe te retineo. multos q̃ talia affectẽt ſenſus corrũpere. rerũ virtutes euiſcerare. Certũ mihi ꝯcedas velim latinitati morẽ gerere. honeſtis vocib ſpeciẽ adhibere. vt generoſi muneris conceſſio digne a te poſſit expediri. Bene vale.

Paulus ad Senecam

Rependẽti tibi ea ſunt reuelata q̃ paucis diuinitas ꝯceſſit. Certꝰ igitꝛ in agro tã fertili ſemen fortiſſimũ ſero. nõ q̃dẽ materiã q̃ corrũpi videtꝛ. ſꝫ ꝟbũ ſtabile dei deriuamentũ creſcẽtis ⁊ manẽtis ineternũ. qđ prudentia tua aſſequuta indeficiẽs fore docebit. ethnicoꝝ iſraelitarũqꝫ obſeruatõẽs cenſere vitãdas. Nouũ te auctorẽ feceris chriſti ieſu ꝑconijs oſtendendo rhetoricis irreꝑhenſibilẽ zophiã. quã ꝓpe modũ adeptꝰ regi tꝑali eiuſqꝫ domeſticis atqꝫ fidis amicis inſinuabis. qb aſpa ⁊ incapabilis erit perſuaſio. cũ pleriqꝫ illoꝝ minime flectantꝛ inſinuatõnib tuis. qb vitale cõmodũ ſermo dei inſtillatꝰ nouũ hoiem ſine corruptela ꝑpetuã aĩam parit ad deũ iſtinc ꝓperãtẽ. vale Seneca chariſſime nob Datũ kal. Auguſti.

L. A. Senece epitaphiũ

Cura. labor. meritum ſumpti pro munere honores
Ite alias poſt hac ſollicitate animas
Me procul a vobis deus auocat. ilicet actis
Rebus terrenis hoſpita terra vale
Corpus auara tamen ſolennibus accipe ſaxis
Namqꝫ animam celo reddimus. oſſa tibi

¶ Impreſſum Colonie ꝑ ꝓuidũ virũ Henrici Quentell. Anno ſalutis. M.ccccc.

19. 4. 78

RARA

480/74/07762(6)

Freie Universität Berlin

1547060/188

Freie Universität Berlin